

Lasse Ahtiainen

Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa vuonna 2001

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	1
1.1	Tutkimuksen lähtökohdat ja tarkoitus	1
1.2	Tutkimuksen toteuttaminen	2
2.	JÄRJESTÄYTYMISTÄ KOSKEVAT KÄSITTEET	4
3.	AMMATILLINEN JÄRJESTÄYTYMINEN	5
3.1	Järjestörakenteen muutokset	5
3.2	Palkansaajakeskusjärjestöjen kokonaisjäsenmäärät	6
4.	AMMATTILIITTOJEN JÄSENISTÖN KUVAUS	7
4.1	Eläkeläisjäsenet	8
4.2	Opiskelijajäsenet	8
4.3	Vapaaajajäsenet ja lepäävät jäsenet	8
4.4	Yrittäjäjäsenet	8
4.5	Eritysryhmät ja niiden määrän kehitys keskusjärjestöittäin	9
4.5.1	SAK	9
4.5.2	AKAVA	10
4.5.3	STTK	10
4.6	Varsinaisen edunvalvonnan piirissä olevat jäsenet	11
4.7	Työttömät	12
4.8	Ulkomailla työskentely	13
4.9	Maksavat jäsenet	14
4.10	Naiset ammattiliitoissa	15
4.11	Ikärakenne	16
5.	JÄSENISTÖ TOIMIALOITTAIN	18
5.1	Päätoimialat	18
5.2	Julkisen sektorin järjestäytyneet palkansaajat	20
5.3	Toimialojen muutos keskusjärjestöittäin	20
6.	JÄRJESTÄYTYMISASTE	23
6.1	Kokonaisjärjestäytymisaste	24
6.2	Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste	24
6.2.1	Järjestäytymisaste sukupuolittain	25
6.2.2	Järjestäytymisaste toimialoittain	26
6.2.3	Julkisen sektorin järjestäytyneisyys	28
6.3	Liittojen arviot järjestäytymisasteesta	29
7.	MUUT TUTKIMUKSET JA TULOSTEN ARVIOINTI	32
7.1	Työolobarometri	32
7.2	Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä tekemät kyselyt	34
7.3	Työttömyyskassat	38

LÄHTEET
LIITTEET

1. JOHDANTO

1.1. Tutkimuksen lähtökohdat ja tarkoitus

Työministeriön Työelämä ja työorganisaatiot tiimi on kerännyt vuosina 1989 ja 1994 kyselytutkimuksella tietoja palkansaajien ammatillisesta järjestäytymisestä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on saattaa edellisten tutkimuksen tiedot ajan tasalle. Uusi kysely suoritettiin kesällä 2002 ja tiedot koskevat vuotta 2001.

Vuosien 1989 ja 1994 tutkimusten ajankohdat poikkesivat huomattavasti toisistaan. Vuonna 1989 elettiin vahvaa nousukautta ja 1994 taas oltiin syvällä lamassa. Aiempien tutkimusten yhtenä oletuksena oli, että järjestäytyminen vaihtelee suhdanteiden mukaan. Lamakausi ei välttämättä heikennä ammattiliittojen asemaa ja vähennä järjestäytymistä, vaan saattaa päinvastoin työpaikan menetyksen ja työttömyysuhan alla lisätä sitä (Kauppinen ja Köykkä 1991). Vuosien 1989 ja 1994 tutkimusten perusteella näyttää todellakin siltä, että laskusuhdanne ainakin Suomessa lisäsi järjestäytymistä. Tutkimusten välisenä aikana ammatillinen järjestäytyminen kasvoi huomattavasti.

Nyt on toivuttu lamasta ja eletty varsin pitkään korkeasuhdannetta. Viime vuosina kasvu on kuitenkin hiipunut ja vallitsee pieni epävarmuus tulevasta kehityksestä. Tilanne vuonna 2001 oli taas erilainen kuin kumpanakaan edellisenä tutkimusajankohtana. Tuolloin oli jo merkkejä taloudellisen kasvun hidastumisesta, mutta mm. kuluttajien luottamus tulevaisuuteen säilyi melko hyvänä. Vuonna 2001 tilanne muistuttaa enemmän vuotta 1989 kuin vuotta 1994, vaikkei enää vuoden 1989 kaltaisessa kasvuhuumassa eletäkään.

Tutkimuksella haluttiin selvittää, miten järjestäytyminen on kehittynyt syvän laman ja erittäin korkean työttömyyden kauden jälkeen. Yhtenä oletuksena on, että järjestäytyminen olisi laskenut vuodesta 1994, koska huoli tulevaisuudesta ei ole yhtä painava kuin tuolloin. Lisäksi ammattijärjestöissä on esiintynyt keskustelua jäsenistön ikääntymisestä ja nuorten heikosta järjestäytymisestä, yritysrakenteen muutoksen, mm. yrityskoon pienenemisen, informaatiotekniikan sekä epätyypillisten työsuhteiden yleistymisen vaikutuksista järjestäytymiseen. Näitä kysymyksiä voidaan tässä tutkimuksessa kuitenkin useimmiten tarkastella vain epäsuorasti.

Tämä tutkimus käsittelee tilannetta vuoden 2001 lopussa. Ensisijaisena tarkoituksena on kerätä vastaavat tiedot kuin aiempina tutkimusvuosina ja katsoa, mihin kehitys on viime vuosituhaten lopulla järjestäytymistä vienyt. Tutkimuksella ei päästä kovin syvälle järjestäytymisen kehitykseen ja sen syihin, mutta kuitenkin vertailtavuus aiempaan luo pohjan ainakin kehityksen yleiseen tarkasteluun ja syiden arviointiin.

Tutkimus tapahtui ammattiliitoille suunnatulla kyselyllä toukokuussa 2002. Kyselylomake oli sama kuin aiemmissa tutkimuksissa ja selvitettäviä asioita ovat:

- järjestäytymisen määrä
- maksavien jäsenten määrä
- eläkeläisten, opiskelijoiden, yrittäjänä toimivien jäsenten, erilaisten vapaaajäsenten, ulkomailla työskentelevien ja työttömien määrä
- järjestäytyneiden jakautuminen keskusjärjestöittäin
- jäsenistön sukupuoli-, ikä- ja toimialarakenne
- potentiaalisten jäsenten määrä ja järjestäytymisaste

1.2. Tutkimuksen toteuttaminen

Kysely lähetettiin kaikille keskusjärjestöihin, SAK, AKAVA, STTK, kuuluville ammattiliitoille toukokuussa 2002. Kysely rajattiin keskusjärjestöihin, koska vain niiden osalta oli mahdollisuus vertailtavuuteen.

Kyselylomake on sama kuin aiemmissa tutkimuksissa ja se toimitettiin kaikkiaan 81 keskusjärjestöihin kuuluvalla liitolle. Vastauksia saapui yhteensä 72 eli liitoittainen vastausprosentti on 89.

AKAVA:n liitoista vastaamatta jättivät Terveystieteiden akateemiset johtajat ja asiantuntijat, Valtion alueellisen sivistyshallinnon virkamiehet ja Tradenomiliitto. SAK:n jäsenliitoista vastausta ei saatu Suomen sosialidemokraattiselta sanomalehtimiesliitolta eikä Yleiseltä sanomalehtimiesliitolta. Näiden työssä olevat jäsenet kuuluvat usein myös Suomen journalistiliittoon. STTK:sta vastaukset puuttuvat Ahtaus- ja huolinta-alan teknisiltä, Meijeriväen liitolta, Yksityisalojen rakennusinsinööreiltä ja Luotsiliitolta. Vastaamatta jättäneiden liittojen yhteinen jäsenmäärä oli vuoden 2001 lopussa 15 658. AKAVA:n jäseniä näistä on 9 571, SAK:n 510 ja STTK:n 5 577. Kaikkien keskusjärjestöjen jäsenistä tutkimukseen vastanneet liitot kattavat 99.2 %.

Taulukko 1: Tutkimukseen osallistuneet liitot keskusjärjestöittäin				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Liittoja yhteensä	26	33	22	81
Vastanneet	24	30	18	72
Vastauksia puuttuu	2	3	4	9

Vuoden 1994 tutkimuksessa ammattiliitoille tuotti vaikeuksia vastata täydellisesti kaikkiin kysymyksiin. Varsinkin ikärakennetta koskevan kysymyksen vastaukset olivat monesti puutteellisia. Osa liitoista hoidattaa jäsenrekisterinsä liiton ulkopuolella ja tällöin jäsenrakennetaulukoinnit on tilattava aina erikseen ja usein ne ovat maksullisia. Nämä ongelmat olivat tiedossa lomaketta laadittaessa ja lomakkeessa jätettiin vastaajan harkittavaksi se, mistä perusjoukosta rakennetiedot annetaan. Vastauksissa tämä merkitsee sitä, että suurin osa jäsenrakennetiedoista on saatu koko jäsenistöstä ja osa on taas ilmoittanut esim. ikärakenteen vain työssäkävien osalta. Tämä on huomioitu taulukoiden laadinnassa ja tekstissä kerrotaan, mitä ryhmiä taulukon tiedot koskevat. Iän lisäksi ongelma esiintyi lähinnä sukupuolijakaumassa. Toimialajakauma oli varsin hyvin selvillä ja oli ilmeisen luonnollista ilmoittaa se vain työssäkävien osalta.

Kokonaisjäsenmäärät, erityisryhmät, maksavat jäsenet ja ulkomailla työskentely olivat vastauksissa hyvin selvillä. Erityisryhmissä tulkintavaikeuksia oli joskus vapaajäsenten osalla. Varsinkin SAK:ssa on liittoja, joissa pitkäaikaisen jäsenyyden ansiosta myönnetty vapaajäsenyys aiheuttaa virheitä, mikäli kaikki vapaajäsenet tulkitaan varsinaisen edunvalvonnan ulkopuolella oleviksi. Suuri osa vapaajäsenistä on yhä työelämässä mukana. Nämä kuitenkin havaitut epäselvyydet tarkistettiin erikseen puhelimitse.

Vastaamatta jättäneiden liittojen tiedot on mahdollisuuksien mukaan haettu muista lähteistä. Kokonaisjäsenmäärät saa internetistä. Mikäli tietoja on jäänyt auki, taulukoinneissa käytetään aikaisempien tutkimusten perusteella laskettuja arvioita. Tämä ei juurikaan vääristä tuloksia, koska keskusjärjestöjen jäsenistä vastaamatta jättäneet liitot edustavat alle yhtä prosenttia.

2. JÄRJESTÄYTYMISTÄ KOSKEVAT KÄSITTEET

Keskeistä tutkimuksille ovat aiempien tutkimuksien mukaisesti käsitteet:

1. ammattiliitto
2. ammattiliiton jäsen
3. ammattiliiton potentiaalinen jäsen

Ammattiliitto määritetään tässä tutkimuksessa aiempien tutkimusten tavoin keskusjärjestöön kuuluvaksi liitoksi. Perusteluna tälle on esitetty (Kauppinen ja Köykkä 1991), että kyse on keskusjärjestön kautta tapahtuvasta kollektiivisesta etujen ajamisesta suhteessa työnantajiin. Ammattiliitolla tulee olla työnantajaan kohdistuvia, kollektiivisia edunvalvontaan tähtääviä tavoitteita. Pelkästään koulutukseen perustuvia tavoitteita ei lasketa ammattiliseksi järjestäytymiseksi.

Ammattiliiton jäsenyys voidaan määrittää kolmella tavalla:

1. Kaikki jäsenet katsotaan jäseniksi vaikka he olisivatkin eläkeläisiä, opiskelijoita, vapaajäseniä, lepääviä jäseniä, työttömiä tai muita varsinaisen työnantajaan kohdistuvan edunvalvonnan ulkopuolella olevia jäseniä.
2. Jäsenmaksunsa maksaneet ovat jäseniä.
3. Vain edunvalvonnan piirissä olevat ovat jäseniä.

Usein ammattiliiton jäseniksi katsotaan kaikki jäseniksi ilmoittautuneet. Aiempien tutkimusten tavoin kuitenkin tässä tutkimuksessa selvitetään myös muut edellä kuvatut jäsenmääräluvut.

Jäsenmääriä verrataan potentiaalisten jäsenten määrään järjestäytymisasteen määrittämiseksi. Potentiaalisten jäsenten määrä otetaan työvoimatilastoista ja potentiaalisiksi jäseniksi katsotaan palkansaajat ja työttömät. Tämä merkitsee sitä, että työvoimasta vähennetään yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet. Potentiaalisten jäsenten määrittely ei onnistu aina liittotasolla. Joillain toimialoilla saattaa olla päällekkäisiä liittoja ja toisaalta taas jotkut liitot ovat niin monialaisia, ettei luotettavaa pohjaa potentiaalisten jäsenten laskeutumiselle ole.

Aiemmissa tutkimuksissa järjestäytymisastetta on käsitelty lähinnä kahdella tavalla. Toisaalta on puhuttu kokonaisjärjestäytymisasteesta, mikä tarkoittaa kaikkien jäsenten määrän suhteuttamista potentiaalisiin jäseniin. Termi näyttää mahdottomalta. Toisaalla ovat siis esim. opiskelijat ja eläkeläiset, kun taas luku, johon heidän määränsä suhteutetaan, ei näitä ryhmiä sisällä. Parempi on puhua edunvalvonnan piirissä olevista jäsenistä ja heidän järjestäytymisasteestaan. Edunvalvonnan piirissä olevat jäsenet lasketaan sitten, että liittojen kokonaisjäsenmääristä vähennetään lomakkeessa selvitetävät erityisryhmät: eläkeläiset, vapaajäsenet ja opiskelijat. Liitoissa on jonkin verran yrittäjäjäseniä eikä myöskään heitä lasketa edunvalvonnan piiriin kuuluviksi. He eivät ole mukana työvoimatilastoista lasketuissa potentiaalisissa jäsenissä eivätkä he voi kuulua liittojen työttömyyskassoihin.

3. AMMATILLINEN JÄRJESTÄYTYMINEN

3.1. Järjestörakenteen muutokset

Juuri edellisen, vuoden 1994, tutkimuksen alla järjestökenttä koki suuria muutoksia. TVK:n liitot siirtyivät keskusjärjestön konkurssin myötä STTK:n jäsenliitoiksi ja sen jälkeen maassa on ollut kolme suurta keskusjärjestöä. Tilanne kuitenkin rauhoittui varsin pian ja järjestökentän muutokset ovat tutkimusten välisenä aikana rajoittuneet lähinnä keskusjärjestöjen sisällä tapahtuneisiin liittojen yhdistymisiin.

Vuoden 1994 tutkimuksessa keskusjärjestöihin kuuluvia liittoja oli tutkimuksessa mukana 87. Vuoden 2001 lopussa liittojen määrä oli 81. Liittojen määrää vähensi lähinnä kaksi suurta yhdistymistä, toinen SAK:ssa ja toinen STTK:ssa. Vuonna 2001 muodostettiin Palvelualojen ammattiliitto. Siihen kuuluvat aikaisempiin tutkimuksiin erillisinä liitoina vastanneet Liikealan ammattiliitto, Hotelli- ja ravintolahenkilökunnan liitto, Kiinteistöyöntekijäin liitto ja Teknisten ja erikoisammattien liitto. Liitto edustaa yksityisiä palvelualoja. STTK:ssa taas lähinnä teollisuuden toimihenkilöitä edustavat Teknisten liitto, Suomen teollisuustoimihenkilöiden liitto, Rakennusteknisten ammattiliitto ja Svenska tekniska funktionärsförbundet perustivat yhteisen liiton, Toimihenkilöunionin, keväällä 2001. Myös nämä liitot vastasivat aiemmin kyselyyn erillisinä liitoina. Vuoden 2001 alussa STTK:n lähinnä valtion toimihenkilöitä edustava STTK-J muutti nimensä Pardiaksi. Pardiaan kuuluvat liitot eivät vastanneet kuitenkaan erillisinä liitoina vuoden 1994 järjestäytymiskyselyyn.

3.2. Palkansaajakeskusjärjestöjen kokonaisjäsenmäärät

SAK:n, STTK:n ja AKAVA:n jäsenmäärät on laskettu yhteen niihin kuuluvien liittojen vastauksissaan antamista jäsenmääristä. Vastaamatta jättäneiden liittojen jäsenmäärät on saatu joko keskusjärjestöjen tai liittojen kotisivuilta. Jäsenmäärätiedot ovat ajankohdalta 31.12.2001.

Keskusjärjestöissä oli vuoden 2001 lopussa kaikkiaan 2 082 265 jäsentä. Vuonna 1989 vastaava luku oli 1 877 000 ja vuonna 1994 2 064 433. Kokonaisjäsenmäärä on siten hieman kasvanut.

Taulukko 2: Ammattiliittojen lukumäärä, yhteenlaskettu jäsenmäärä ja suhteellinen osuus keskusjärjestöittäin vuonna 2001				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Liittoja (kpl)	26	33	22	81
Jäseniä (1000)	1064	407	611	2082
Osuus järjestäytyneistä %	51.1	19.5	29.4	100.0

Muutokset aiempaan ovat keskusjärjestöittäin melko pieniä. SAK on keskusjärjestöistä selvästi suurin, vaikkakin sen kokonaisjäsenmäärä oli vuonna 1994 1 117 000 eli 50 000 jäsentä enemmän kuin vuonna 2001. AKAVA:n jäsenmäärä on kasvanut 80 000 ja STTK:n laskenut 10 000. Kaikkiaan keskusjärjestöissä on siten n. 20 000 jäsentä enemmän kuin vuonna 1994.

SAK:n suurin liitto en edelleen Kunta-alan ammattiliitto. Siinä on jäseniä n. 210 000. Myös Palvelualojen ammattiliiton jäsenmäärä ylittää 200 000. Metalliliitossa on jäseniä 170 000. AKAVA:n liitoista Opettajien ammattijärjestö ylittää 100 000 jäsenen rajan. STTK:ssa suurimpia liittoja ovat nykyisin TEHY, Toimihenkilöunioni ja PARDIA. Viimemainitussa on jäseniä 86 000 ja muissa mainituissa yli 120 000.

4. AMMATTILIITTOJEN JÄSENISTÖN KUVAUS

Kokonaisjäsenmäärän lisäksi liitoilta kysyttiin erityisryhmiin kuuluvien jäsenten määriä, jäsenistön sukupuoli- ja ikärakennetta, toimimista ulkomailla sekä maksavien jäsenten määriä ja näitä kuvataan seuraavassa keskusjärjestöittäin.

Erityisryhmien merkitys jäsenistössä on ollut huomattava ja rekistereissä nämä ryhmät esitetään samalla tavoin kuin aiemmin. Näistä ryhmistä on edellisissä tutkimuksissa käytetty termiä varsinaisen edunvalvonnan ulkopuolella olevat jäsenet, mikä itse asiassa tarkoittanee sitä jäsenistön osaa, joka jää tulosopimusten ulkopuolelle. Tutkimuksessa erotettavat ryhmät ovat eläkeläiset, opiskelijat, yrittäjät ja vapaaajaset ym. jäsenmaksusta pysyvästi tai tilapäisesti vapautetut ryhmät.

Taulukko 3: Erityisryhmiin kuuluvien määrä keskusjärjestöittäin				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Eläkeläiset	159435	31973	47118	238526
Yrittäjät	369	8171	2346	10886
Opiskelijat	21924	73990	31845	127759
Vapaaajaset yms.	47799	1787	20090	69676
Yhteensä	229527	115921	101399	446847
N (1000)	1064	407	611	2082

Taulukko 4: Erityisryhmien osuus keskusjärjestöjen kokonaisjäsenmäärästä %				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Eläkeläiset	15.0	7.9	7.7	11.5
Yrittäjät	0.0	2.0	0.4	0.5
Opiskelijat	2.1	18.2	5.2	6.1
Vapaaajaset yms.	4.5	0.4	3.3	3.4
Yhteensä	21.6	28.5	16.6	21.5
N (1000)	1064	407	611	2082

Erityisryhmien osuus jäsenistöstä on vuonna 2001 21.5 % ja vuonna 1994 se oli 18.7 %. Osuus on kasvanut selvästi. Eläkeläisten osuus oli vuonna 1994 10 % ja 2001 11.5 %. Opiskelijoilla vastaavat osuudet ovat 4.7 % ja 6.1 %. Vapaaajäsenien osuus on pysynyt ennallaan, 3.4 %:ssa. Yrittäjien osuus on hieman laskenut.

Erityisryhmiin kuuluvia on suhteellisesti eniten AKAVA:ssa, 28.5 %. SAK:ssa osuus on 21.6 % ja STTK:ssa selvästi pienin eli 16.6 %. Osuus on kohonnut kaikissa keskusjärjestöissä. SAK:ssa osuus oli vuonna 1994 18.5 %, AKAVA:ssa 26.9 % ja STTK:ssa 15 %.

4.1. Eläkeläisjäsenet

Eläkeläiset on suurin varsinaisen edunvalvonnan ulkopuolella olevien jäsenten ryhmä. Heitä on keskusjärjestöissä kaikkiaan 239 000, mikä on 11.5 % jäsenistöstä. Eläkeläisten osuus on suurin SAK:ssa, 15 %. AKAVA:ssa heitä on 7.9 % ja STTK:ssa 7.7 % kokonaisjäsenmäärästä.

4.2. Opiskelijajäsenet

Liitoissa on määrällisesti vuonna 2001 n. 30 000 opiskelijajäsentä enemmän kuin vuonna 1994 eli liki 128 000. AKAVA:ssa opiskelijajäsenten osuus on peräti 18.2 % jäsenistöstä. STTK:ssa vastaava osuus on 5.2 % ja SAK:ssa 2.1 %.

4.3. Vapaaajäsenet ja lepäävät jäsenet

Vapaaajäsenten määrä on vuonna 2001 kaikkiaan n. 70 000. SAK:n jäsenistöstä vapaaajäseniä on 4.5 %, STTK:n jäsenistöstä 3.3 % ja AKAVA:n vain puoli prosenttia. Lähinnä joissain SAK:n liitoissa vapaaajäsenissä voi olla myös eläkeläisiä tai työssä käyviä jäseniä.

4.4. Yrittäjäjäsenet

Yrittäjäjäseniä on mainittavasti vain AKAVA:ssa, 2 % kokonaisjäsenmäärästä. Yrittäjiä on keskusjärjestöjen jäsenistössä kaikkiaan hieman alle 11 000.

4.5. Erityisryhmät ja niiden määrän kehitys keskusjärjestöittäin

Eläkeläisiä ja vapaajäseniä on eniten SAK:n liitoissa, kun taas AKAVA:ssa on runsaasti opiskelijoita. STTK:ssa on opiskelijoita hieman enemmän kuin SAK:ssa, eläkeläisiä lähes saman verran kuin AKAVA:ssa ja vapaajäseniä puolestaan hieman enemmän kuin AKAVA:ssa, mutta vähemmän kuin SAK:ssa. Nämä erot näyttävät vahvistuneen vuodesta 1994.

4.5.1. SAK

Eläkeläisten määrä on SAK:ssa vuonna 2001 n. 30 000 suurempi kuin vuonna 1994. Osuus jäsenistöstä oli vuonna 1994 11.5 %. Vuonna 2001 se on 15 %. Suhteellisesti eniten eläkeläisiä on SAK:n liitoista Rautatieläisten liitossa, 47.1 % kokonaisuusjäsenmäärästä. Runsaasti eläkeläisiä on myös Veturimiesten liitossa (31.8%), Postiliitossa (30.7 %), Paperiliitossa (30.1%) ja Suomen Elintarviketyöläisten liitossa (27.8%). Näissä oli paljon eläkeläisiä myös vuonna 1994 ja Paperiliittoa lukuunottamatta kaikissa eläkeläisten osuus on kasvanut. Puu- ja Erityisalojen liitossa eläkeläisten määrä on kasvanut eniten, noin 4000 jäsenellä vuodesta 1994.

Opiskelijoita SAK:n liitoissa on vuonna 2001 2.1 % jäsenistöstä. Vuonna 1994 osuus oli lähes sama, 2%. Suhteellisesti eniten opiskelijoita on Sähköalojen ammattiliitossa (7.3%) ja Suomen muusikkojen liitossa (6.1%). Määrällisesti eniten opiskelijoiden määrä on kasvanut Rakennusliitossa ja Sähköalojen ammattiliitossa.

SAK:ssa oli vapaajäseniä vuonna 1994 kaikkiaan 4.8 % jäsenistöstä. Vuonna 2001 osuus on 4.5 %. Postiliitossa vapaajäseniä on 9.4%. Metallityöväen liitossa ja Paperiliitossa heitä on 6.7 %. Varsinkin SAK:n liitoissa vapaajäseniä ovat pitkäaikaisen jäsenyyden kautta jäsenmaksusta vapautetut. Heistä osa on vielä työelämässä.

Yrittäjiä SAK:n liitoissa on vähän. Suurin yrittäjien osuus on Suomen Muusikkojen liitossa, jossa heitä on 2.1 % jäsenistöstä.

4.5.2. AKAVA

AKAVA:n jäsenistöstä on opiskelijoita vuoden 2001 lopussa 18.2 % eli liki 74 000. Kasvu on ollut huomattavaa. Vuonna 1994 osuus oli 14.4 % ja määrä 47 000. Eniten opiskelijoita on Tekniikan akateemisten liitossa, jossa opiskelijoiden osuus on 38.8 % ja määrä 21 000. Huomattavan suuri osuus jäsenistöstä on opiskelijoita myös Insinööriliitossa (34.6%), Suomen Ekonomiliitossa (30.9%) ja Suomen Lakimiesliitossa (25.5%). Pelkästään näissä liitoissa opiskelijamäärä on kasvanut yhteensä n. 22 000.

AKAVA:ssa on eläkeläisiä 7.9 % kokonaisjäsenmäärästä, mikä on hieman vähemmän kuin vuonna 1994, 8.4 %. Eläkeläisten määrä on vuonna 2001 noin 32 000, kun se oli vuonna 1994 n. 27 000. Suhteellisesti eniten eläkeläisiä on AKAVA:n liitoista Upseeriliitossa (27 %). Metsänhoitajaliitossa eläkeläisten osuus on 22.9 % ja Kanttori-urkuriliitossa 20.1 %. Kuitenkin määrällisesti heitä on selvästi eniten Opetusalan Ammattijärjestössä, noin 13 000. Määrän kasvu on jakautunut melko tasaisesti eri liitoille.

Yrittäjiä AKAVA:n liitoissa on 2 %. Vuonna 1994 osuus oli 2.9 %. Myös yrittäjien määrä on vähentynyt. Vuoden lopussa heitä oli n. 8 000, kun määrä oli vuonna 1994 yli 9 000. Eniten yrittäjiä on Tekniikan Akateemisten liitossa, 1 200.

Vapaaajajäseniä tai lepäviä jäseniä AKAVA:ssa on hyvin vähän, 0.4 %, ja heidän määränsä ja osuutensa jäsenistöstä on vähentynyt vuodesta 1994 hieman.

4.5.3. STTK

Suurin erityisryhmä STTK:ssa ovat eläkeläiset. Heitä on vuonna 2001 7.7 % jäsenistöstä, mikä on prosenttien vähemmän kuin vuonna 1994. Eläkeläisten määrä oli vuonna 1994 hieman yli 50 000. Vuonna 2001 se on n. 47 000 ja siten määräkin on hieman alentunut. Eniten eläkeläisiä on Mediaunionissa (32.2 %), Konepäällystöliitossa (31.5 %) ja Metsäalan asiantuntijoissa (20.4 %). Määrällisesti eniten eläkeläisiä on Toimihenkilöunionissa, jossa on liki 22 000 eläkeläistä eli 17.7 % liiton kokonaisjäsenmäärästä.

Opiskelijajäseniä STTK:ssa oli 5.2 % vuonna 2001. Edellisessä tutkimuksessa vuonna 1994 heitä oli 4.7 %. Määrällisesti nousu on 29 000:sta 32 000:een. Opiskelijoita on lähinnä terveydenhoitoalan liitoissa, Lähi- ja Perushoitajaliitossa 21.4 %, Terveydenhoitajaliitossa 17.8 % ja TEHY:ssä 8.8 %. TEHY:ssä ja Lähi- ja Perushoitajaliitossa on molemmissa 11 000 opiskelijajäsentä.

Vapaaajajäseniä STTK:ssa on 3.3 % eli noin 20 000. Osuus on kasvanut hie- man vuodesta 1994, jolloin se oli 1.5 %. Vapaaajajäseniä on eniten Media- unionissa, 10.7 %. Kasvu aiheutuu Kunnallisvirkamiesliiton ja Lähi- ja Perus- hoitajaliiton vapaaajajäsenten määrän kasvusta. SuPerissa vapaaajajäsenten osuus on 9.5 % ja Kunnallisvirkamiesliitossa 2.9 %.

Yrittäjiä on STTK:n jäsenistöstä 0.4 % eli lähes sama osuus kuin vuonna 1994. Määrällisesti yrittäjiä on 2 300. Myynnin ja Markkinoinnin ammatti- laisista heidän osuutensa on 5.8 % eli n. 1 500.

4.6. Varsinaisen edunvalvonnan piirissä olevat jäsenet

Varsinaisen edunvalvonnan piirissä olevien jäsenten määrä saadaan vähen- tämällä edellä tarkasteltujen erityisryhmien määrät liittojen ilmoittamista kokonaisjäsenmääristä. Tämän erottelun yhtenä keskeisenä tarkoituksena on alunperin ollut mahdollistaa tutkimusasetelman vaatima vertailtavuus palkansaajien määriin työvoimatilastoissa. Eläkeläiset, opiskelijat ja yrittä- jät jäävät siksi pois. Yrittäjiksi lasketaan virallisissa tilastoissa myös avus- tavat perheenjäsenet. Huomattavaa on, että työttömät lasketaan kuuluvaksi varsinaisen edunvalvonnan piiriin.

Taulukko 5:

Keskusjärjestöjen jäsenmäärät ja varsinaisen edunvalvonnan piirissä olevat jäsenet.

	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Kokonaisjäsenmäärä (1000)	1064	407	611	2082
Erytisryhmät (1000)	230	116	101	447
Edunvalvonnan piirissä (1000)	834	291	510	1635
Edunvalvonnan piirissä (%)	78.4	71.5	83.4	78.5

4.7. Työttömät

Työttömät lasketaan mukaan varsinaisen edunvalvonnan piiriin. Vuonna 1994 työttömyys oli pahimmillaan. Tuolloin työttömien osuus kokonaisjäsenmäärästä oli 13.8 % ja edunvalvonnan piirissä olevista jäsenistä 16.9 %. Työvoimatilaston mukaan työttömien osuus työvoimasta oli vuonna 1994 16.6 %. Vuonna 2001 työvoimatilaston mukainen työttömyysaste oli 9.1 % eli selvästi pienempi. Tämä näkyy myös työttömien osuudessa keskusjärjestöjen jäsenistöstä. Vuonna 2001 työttömien osuus kokonaisjäsenmäärästä on 6.1 % ja osuus edunvalvonnan piirissä olevista jäsenistä 7.7 %.

Taulukko 6: Työttömien osuus kokonaisjäsenmäärästä ja varsinaisen edunvalvonnan piirissä olevista jäsenistä.				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Jäseniä (1000)	1063715	406853	611697	20822655
Työttömiä (1000)	91285	8659	26272	126216
Työttömiä % kokonaisjäsenm.	8.6	2.1	4.3	6.1
Työttömiä % edunvalv.	11.4	3.0	5.1	7.7

Jäsenistössä on työttömiä yhteensä n. 126 000. Seuraavassa tarkastelussa osuudet lasketaan kokonaisjäsenmääristä.

Eniten työttömiä on SAK:ssa, 8.6 %, mikä merkitsee 91 000 työtöntä. Suurin työttömien osuus on Suomen Elintarviketyöläisten liitossa, jonka jäsenistöstä oli työttömänä vuoden 2001 lopussa 20.2 %. Kunta-alan ammattiliitossa osuus on 18.1 %, Tekstiili- ja vaateustyöväen liitossa 13.7 %, Puu- ja erityisalojen liitossa 11.5 % ja Rakennusliitossa 11.1 %. Määrällisesti eniten työttömiä on Kunta-alan ammattiliitossa, 38 000.

STTK:ssa työttömien osuus on 4.3 %. Sen missään liitossa työttömien osuus ei ylitä 10 %. Korkein se on Ammattiliitto Suorassa, 6.7 %. Määrällisesti työttömiä on eniten Toimihenkilöunionissa, 6 700.

AKAVA:ssa työttömien osuus kokonaisjäsenmäärästä on 2.1 %. Määrällisesti työttömiä on jäsenistössä 8 600 ja liitoista eniten työttömiä on Opetusalan ammattijärjestössä, n. 2 700, jossa työttömien osuus kokonaisjäsenmäärästä on kuitenkin vain 2.5 %.

4.8. Ulkomailla työskentely

Ulkomailla työskentelevien liittojen jäsenten määrä on pysynyt lähes ennallaan vuodesta 1994. Vuonna 1994 ulkomailla työskenteleviä oli keskusjärjestöissä 10 943 ja vuonna 2001 heitä on vain noin 1000 enemmän, 12 008. Aiemmissa tutkimuksissa todettiin, että ulkomailla työskentelevät lähinnä hyvinkoulutetut, kansainvälisissä yhtiöissä työskentelevät johtajat, toimihenkilöt sekä asiantuntijat. Kansainvälistymisen myötä näiden määrä lienee kasvanut, muttei se näy keskusjärjestöjen jäsenistössä.

Taulukko 7:

Ulkomailla työskentelevien osuus varsinaisen edunvalvonnan piirissä olevista jäsenistä keskusjärjestöittäin.

	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Edunvalvonnan piirissä (1000)	834	291	510	1635
Ulkomailla työskentelevät	2720	5201	4087	12008
Ulkomailla työskentelevät %	0.3	1.8	0.8	0.7

AKAVA:ssa ulkomailla työskenteleviä on suhteellisesti eniten Tieteentekijöiden liitossa, 3.4 %, Tekniikan Akateemisten liitossa ja Ekonomiliitossa, 2.8 %. Tekniikan akateemisten liitossa ulkomailla työskenteleviä on n. 1 500 ja Ekonomiliitossa 1 100.

STTK:n liitoista ulkomailla työskentelevät ovat lähes kaikki TEHY:n jäseniä, joita on ulkomailla 3 000. SAK:n liitoista Metallityöväen liitolla on 1 000, Merimies-unionilla 700 ja Rakennusliitolla 500 ulkomailla työskentelevää jäsentä.

4.9. Maksavat jäsenet

Maksavia jäseniä ovat kaikki, jotka maksavat jäsenmaksua eikä kyselylomakkeessa ole tehty erotteluja tarkasteltujen erityisryhmien jäsenmaksuista. Liitoissa on niiden osalta erilaisia käytäntöjä ja ne ovat voineet muuttua vuodesta 1994. Vastausten perusteella voi kuitenkin arvioida, että useimmiten varsinkin SAK:n ja STTK:n liitoissa opiskelijat, eläkeläiset ja vapaajäsenet eivät maksa jäsenmaksua tai heitä ei ole ainakaan luokiteltu jäsenmaksua maksaviin. Noin kymmenkunta näiden keskusjärjestöjen liittoa ilmoittaa, että kaikilla jäsenillä on jäsenmaksu. Nämä ovat lähinnä pieniä liittoja. Tyypillistä on, että SAK:ssa eläkeläiset on vapautettu jäsenmaksusta ja sen liittojen vapaajäsenissä on runsaasti pitkän jäsenyysajan (esim. 30 v.) vuoksi jäsenmaksusta vapautettuja. Tämä ryhmä on siirtymässä eläkkeelle ja tietoviiveiden takia raja vapaajäsenten ja eläkkeellä olevien jäsenten välillä on häilyvä.

AKAVA:ssa on yksistään noin kymmenen liittoa, jossa jäsenmaksu peritään kaikilta jäseniltä. Nämä ovat melko pieniä liittoja ja usein ammattiin sidottuja. Jotkut AKAVA:n liitot perivät opiskelijajäseniltä maksun. Yrittäjäjäseniltä maksu peritään ja heitä on lähinnä AKAVA:ssa.

Taulukko 8: Maksavat jäsenet ja osuus kokonaisjäsenmäärästä %				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Kokonaisjäsenmäärä (1000)	1064	407	611	2082
Maksavat jäsenet	803395	348827	471879	1624101
Maksavat jäsenet %	75.5	85.7	77.2	78.0
Edunvalvonnan piirissä (1000)	834	291	510	1635

SAK:ssa kaikki edunvalvonnan piirissä olevat eivät maksa jäsenmaksua. Tämä heijastanee muista keskusjärjestöistä poikkeavaa vapaajäsenyyttä. Osa vapaajäsenistä on vielä työelämässä mukana. AKAVA:ssa taas maksavia jäseniä on enemmän kuin edunvalvonnan piirissä olevia jäseniä. Osa opiskelijoista ja yrittäjät ovat jäsenmaksun piirissä. STTK:ssa Toimihenkilöunionissa on n. 22 000 jäsentä, jotka ovat eri syistä tilapäisesti jäsenmaksusta vapautettuja, mutta kuuluvat kuitenkin edunvalvonnan piiriin.

4.10. Naiset ammattiliitoissa

Naisia on järjestäytyneistä enemmistö, 53 %. Vuonna 1994 naisten osuus oli 51 %, joten nousua on hieman. Määrällisesti keskusjärjestöissä on kaikkiaan 50 000 naista enemmän vuonna 2001 kuin vuonna 1994. Tämä lisäys näyttää kohdistuvan lähinnä AKAVA:n, mutta myös STTK:n jäsenistöön. SAK:ssa naisten määrä on vähentynyt n. 20 000:lla. SAK:ssa myös naisten suhteellinen osuus on laskenut 0.5 %.

Taulukko 9: Naisten osuus kokonaisjäsenmäärästä keskusjärjestöittäin				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Kokonaisjäsenmäärä (1000)	1064	407	611	2082
Naisten määrä	483752	201473	418998	1104223
Naisia %	45.5	49.5	68.5	53.0
Jäseniä	1063715	406853	611697	2082265

Suuret naisvaltaiset terveydenhoitoalan liitot ovat STTK:n jäsenliittoja ja se näkyy naisten osuudessa. STTK:ssa naisten osuus kokonaisjäsenmäärästä on 68.5 %. AKAVA:ssa naisia on jäsenistöstä liki puolet ja SAK:ssa 45.5 %. Osuudet vastaavat melko hyvin keskusjärjestöjen omia jäsentutkimustietoja. STTK:n toimihenkilöbarometrissa 2001 naisvastaajien osuus on 70 % (Toimihenkilöbarometri 2001). AKAVA:ssa taas naisten osuudeksi jäsenjärjestöjen palkansaajajäsenistä ilmoitetaan 53 % vuodenvaihteessa 2001/2002 (Työmarkkinatutkimus 2001), mikä on enemmän kuin tämän tutkimuksen mukainen osuus kaikista jäsenistä. Opiskelijajäsenissä on ilmeisesti enemmän miehiä kuin naisia. SAK:n järjestötutkimuksen mukaan naisten osuus vuonna 1998 oli 46 % liittojen jäsenistöstä (SAK:n järjestötutkimus 2000). Seuraavassa taulukossa kuvataan, miten nais- ja miesvaltaiset liitot eri keskusjärjestöissä jakautuvat.

Taulukko 10: Nais- ja miesvaltaisuus ammattiliitoissa keskusjärjestöittäin				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Miehiä vähintään 61 %	61.5	28.1	40.9	42.5
Osuudet 0-60 %	26.9	34.4	18.2	27.5
Naisia vähintään 61 %	11.5	37.5	40.9	30.0
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0
N	26	32	22	80

Taulukossa 10 liitto tulkitaan mies- tai naisvaltaiseksi, jos sukupuolen osuus on vähintään 61 % jäsenistöstä. Tällä perusteella kaikista keskusjärjestöjen tutkimuksessa mukana olevista liitoista 43 % on mies- ja 30 % naisvaltaisia. Miesvaltaisia liittoja on etenkin SAK:ssa, 62 %. STTK:n liitoista miesvaltaisia on 41 % ja AKAVA:n liitoista vain 28 %. Naisvaltaisia liittoja on taas eniten STTK:ssa 41 % ja AKAVA:ssa 38 %. SAK:n liitoista naisvaltaisia on 12 %. AKAVA:n liitoista kolmannes on sellaisia, joissa kummankaan sukupuolen osuus ei ylitä 60 %. SAK:ssa tällaisia liittoja on 27 % ja STTK:ssa 18 %. Voi siis sanoa, että STTK:ssa liitot ovat eniten ja AKAVA:ssa taas vähiten sukupuolittain eriytyneet.

4.11. Ikärakenne

Liittojen jäsenistön ikärakenteesta on vastausten perusteella muodostettavissa vain epätarkka yleiskuva. Ikärakennetiedot puuttuvat 18 liiton vastauksista. Näistä 7 on STTK:n, 7 SAK:n ja 4 AKAVA:n liittoja. Valtaosa, 52, ikärakennekysymykseen vastanneista liitoista on sisällyttänyt mukaan kaikki jäsenet ja 11 liittoa on ilmoittanut ikäjakauman, jossa eivät ole mukana eläkeläiset, opiskelijat tai muut erityisryhmät. Näin ollen vain noin kaksi kolmannesta vastauksista on keskenään vertailukelpoisia. Seuraavissa taulukoissa esitetään ikärakenne liittojen kokonaisjäsenmäärän mukaisena. Mukana on 52 liittoa ja niiden kokonaisjäsenmäärä on 1 540 000 eli 74 % kaikkien liittojen jäsenmäärästä. SAK:n osalta peitto on 84 %, AKAVA:n osalta 64 % ja STTK:n osalta 63 %.

Taulukko 11: Liittojen jäsenet sukupuolen ja iän mukaan				
miehet				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT.
-29	18.0	24.1	7.9	16.9
30-39	20.4	23.3	19.1	20.6
40-49	22.9	21.8	24.8	23.2
50-59	21.9	18.7	25.9	22.2
60-	16.8	12.1	22.3	17.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0
N	445488	110342	138711	694541
naiset				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT.
-29	14.6	22.7	12.9	15.5
30-39	20.9	25.5	22.5	22.2
40-49	24.6	23.0	29.0	25.6
50-59	27.0	18.3	25.5	25.0
60-	12.9	10.5	10.1	11.7
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0
N	448763	149965	246389	845117
yhteensä				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT.
-29	16.3	23.3	11.1	16.2
30-39	20.7	24.6	21.3	21.5
40-49	23.8	22.5	27.5	24.5
50-59	24.4	18.5	25.6	23.7
60-	14.8	11.1	14.5	14.1
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0
N	894251	260307	385100	1539658

Ikärakennetaulukot ovat vain liittojen kokonaisjäsenistön jakautumisen kuvaajia eikä niiden perusteella voi tehdä kovin tarkkoja vertailuja. Keskusjärjestöittäin taulukko kertoo, että SAK:ssa on suhteellisen paljon eläkeläisiä ja AKAVA:ssa taas paljon opiskelijoita verrattuna muihin keskusjärjestöihin.

5. JÄSENISTÖ TOIMIALOITTAIN

5.1. Päätoimialat

Toimialaluokittelu on aiempien tutkimusten mukainen. Pääluokat ovat teollisuus, yksityiset palvelualat, julkiset palvelualat ja alkutuotanto. Julkisen sektorin työntajina erotetaan valtio, kunnat ja seurakunnat. Monien julkisten toimintojen yksityistäminen on muuttanut omistusluokitusta vuodesta 1994. Posti muuttui osakeyhtiöksi vuonna 1994 ja Valtionrautatiet vuonna 1995. Teleliikenne eriytettiin postista vuonna 1998. Tässä raportissa käsitellään kuitenkin postia ja teleä sekä rautatieliikennettä julkisena eikä yksityisenä palveluna. Tämä siksi, että näiden yhtiöiden työntekijöitä edustavat liitot voidaan siten luokitella samoin kuin aiemmissä tutkimuksissa, mikä parantaa vertailtavuutta. Samasta syystä kuntien harjoittama energiahuolto yms. on luokiteltu kunnalliseksi palveluksi. Seuraavissa taulukoissa ovat mukana edunvalvonnan piiriin kuuluvat liittojen jäsenet.

Taulukko 12:

Järjestäytyneiden palkansaajien jakaantuminen toimialoittain (%)

	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Teollisuus	43.6	18.7	18.2	31.2
Yksit. palvelut	27.9	26.0	28.0	27.6
Julk. palvelut	27.1	55.1	52.4	40.0
Alkutuotanto	1.4	0.2	1.4	1.2
Yhteensä	100	100	100	100
N	834130	290877	510278	1635285

Edunvalvonnan piirissä olevista liittojen jäsenistä 40 % toimii julkisella sektorilla. Teollisuudessa heistä on vuonna 2001 31.2 % Teollisuuteen lasketaan myös rakentaminen. Yksityisillä palvelualoilla liittojen palkansaajajäsenistä on 27.6 %. Tähän ryhmään kuuluvat mm. kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta, rahoitus, vakuutus ja liike-elämän palvelut sekä liikenne rautatieliikennettä lukuunottamatta. Alkutuotannossa järjestöjen edunvalvonnan piirissä olevista toimii 1.2 %.

Vuoden 1994 palkansaajajäsenistön toimialarakenne poikkeaa vain vähän vuoden 2001 rakenteesta. Vuonna 1994 yksityisten palvelujen osuus oli 25 % Se on siis kohonnut 2 %. Vastaavasti teollisuuden ja julkisten palvelujen osuudet ovat alentuneet hieman.

SAK:ssa teollisuudessa työskentelee 43.6 % palkansaajista, kun taas AKAVA:ta ja STTK:ta leimaavat julkisten palvelujen toimialat. AKAVA:ssa julkisissa palveluissa toimii 55.1 % ja STTK:ssa 52.4 % järjestäytyneistä palkansaajista. SAK:n järjestötutkimuksessa ilmoitetaan teollisuuden osuudeksi 47 prosenttia, yksityisen sektorin 30 prosenttia ja julkisen sektorin osuudeksi 24 prosenttia (Laukkanen 2001). Julkisen sektorin osuus on siis todellisuudessa SAK:ssa pienempi kuin tässä tutkimuksessa ja se johtuu tässä tutkimuksessa käytettävästä lähinnä liikenteessä toimivien joidenkin valtiolenemmistöisten yritysten palkansaajien luokittelemisestä edelleen julkiselle sektorille. STTK:n toimihenkilöbarometrin vastaajista taas julkisella sektorilla toimii 61 %, mikä on selvästi enemmän kuin tämän tutkimuksen vastausten mukaan (Toimihenkilöbarometri 2001). Siinä ei kuitenkaan eroteta teollisuutta omaksi luokakseen ja ero voi aiheutua ainakin osin siitä.

AKAVA:n työmarkkinatutkimuksen mukaan työssä olevien työnantajista 44 % on yksityisiä (Työmarkkinatutkimus 2001), mikä on lähes sama osuus kuin tässä tutkimuksessa.

5.2. Julkisen sektorin järjestäytyneet palkansaajat

Taulukko 13: Järjestäytyneiden palkansaajien jakaantuminen julkisella sektorilla				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT
Valtio	6.2	14.0	12.4	9.5
Kunnat	19.2	40.6	37.5	28.7
Seurakunta	0.3	1.8	1.4	0.9
Muu julk.	1.4	0.3	0.3	0.9
Yhteensä	27.1	56.7	51.6	40.0
N	225748	160328	267568	653644

Kunta on yleisin julkisen sektorin työnantaja liittojen edunvalvonnan piirissä oleville jäsenille. Sen palveluksessa näistä on 28.7 % eli liki kolme neljännestä julkisen sektorin koko osuudesta. Valtion palveluksessa järjestäytyneistä palkansaajista on 9.5 % ja seurakuntien 0.9 %. Kuntien osuus on kohonnut n. 1 % ja valtion osuus alentunut 2 % vuodesta 1994. Muun julkisen sektorin, kuten säätiöiden tai valtionapulaitosten, palveluksessa järjestäytyneistä palkansaajista on 0.9 %.

Tulokset ovat keskusjärjestöjen osalta likimain samat kuin näiden järjestöjen omissa tutkimuksissa saamat tulokset. AKAVA:ssa kunta on työnantaja 39 ja valtio 12 prosentille työssä olevista (Työmarkkinatutkimus 2001). STTK:ssa kunnan osuus on taas 37 ja valtion 16 prosenttia (Toimihenkilöbarometri 2001). SAK:n jäsenistöstä on taas järjestötutkimuksen mukaan 20 prosenttia kunnan ja 5 prosenttia valtion palveluksessa. Lisäksi tulevat vielä kunnan ja valtion yritykset, joissa työskentelee yhteensä 7 prosenttia vastaajista (Laukkanen 2001,15).

5.3. Toimialojen muutos keskusjärjestöittäin

Keskusjärjestöittäinen järjestäytymiskyselyihin perustuva toimialakehitys esitetään taulukossa 14. STTK:n osalta vuoden 1989 tiedot sisältävät myös TVK:n luvut. Vertailu ei ole luokittelun muutoksen takia kovin luotettava, mutta antaa kuitenkin yleiskuvan kehityksestä.

SAK:ssa muutokset toimialoissa ovat melko vähäisiä. Sen sijaan AKA-VA:ssa ja STTK:ssa näkyy huomattava yksityisten palvelualojen kasvu vuodesta 1994. Tämä johtuu varmasti osin valtionyritysten muuttumisesta yksityisiksi pörssiyhtiöiksi. Toimihenkilöpuolella mm. VR:n, Postin ja Telen henkilöstön luokittelu on saattanut liittojen vastauksissa muuttua vuodesta 1994 eikä sitä ole voitu korjata. Liittokohtaista vertailua vuoteen 1994 ei voi tehdä, koska vuoden 1994 tietoja ei ole käytössä. On kuitenkin ilmeistä, että näissä keskusjärjestöissä valtion ja kunnan suurimmat toimialat, opetustoimi ja terveydenhuolto, ovat kasvaneet vain vähän ja toisaalta taas julkisia palveluja on yksityistetty. Työvoimatilaston mukaan Terveydenhuollossa on vuonna 2001 suunnilleen saman verran henkilöstöä kuin vuonna 1994 ja koulutuksessa on kasvua n. 30 000. Yksityisen sektorin merkittävimpiä kasvualueita ovat julkisten palvelujen lisäksi liike-elämän palvelut, varsinkin luokka tekniset ja muut liike-elämän palvelut, mikä kattaa mm. atk-, tutkimus-, konsultti-, mainos- ja vartiointipalvelut.

Taulukko 14: Toimialat keskusjärjestöittäin 1989, 1994 ja 2001 %					
Kaikki					
	1989	1994	2001		
Teollisuus	34.9	32.1	31.2		
Yksityiset palvelut	22.6	25.2	27.6		
Julkiset palvelut	40.0	40.8	40.0		
Alkutuotanto	2.2	1.1	1.2		
Yhteensä	100.0	100.0	100.0		
N (1000)	1 576	1 678	1 635		
SAK					
	1989	1994	2001		
Teollisuus	45.3	42.1	43.6		
Yksityiset palvelut	24.3	29.4	27.9		
Julkiset palvelut	27.9	26.5	27.1		
Alkutuotanto	2.2	1.6	1.4		
Yhteensä	100.0	100.0	100.0		
N (1000)	900	911	834		
AKAVA					
	1989	1994	2001		
Teollisuus	17.3	18.2	18.7		
Yksityiset palvelut	15.7	17.5	26.0		
Julkiset palvelut	64.5	61.2	55.1		
Alkutuotanto	0.5	0.3	0.2		
Muut	2.0	2.8	-		
Yhteensä	100.0	100.0	100.0		
N (1000)	183	237	291		
STTK					
	1989		1994	2001	
	STTK	TVK	YHT		
Teollisuus	56.6	9.4	22.3	20.9	18.2
Yksityiset palvelut	9.6	24.7	20.6	21.4	28.0
Julkiset palvelut	28.3	63.6	54.0	56.2	52.4
Alkutuotanto	5.1	2.3	3.0	0.6	1.4
Muut	0.4	-	0.1	0.9	-
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
N (1000)	129	344	473	530	510

6. JÄRJESTÄYTYMISASTE

Järjestäytymistä mitataan liittojen jäsenmäärien suhteella potentiaalsiin jäseniin, joiden määrä saadaan työvoimatilastoista. Potentiaalisia jäseniä ovat palkansaajat ja työttömät. Palkansaajat kattavat työlliset, joista on poistettu yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet. Järjestäytymisastetta on aiemmissa sitä selvittävissä raporteissa kuvattu kolmella tavalla.

1. Kokonaisjärjestäytymisaste on kaikkien keskusjärjestöjen jäsenten määrän suhde potentiaalsiin jäseniin.
2. Järjestäytymisaste kuvataan ammattijärjestöjen edunvalvonnan piirissä olevien jäsenten määrän suhteena potentiaalsiin jäseniin.
3. Järjestäytymisaste lasketaan liitoittain eri osaryhmille järjestäytyneiden ja potentiaalisten jäsenten määrän suhteena.

Kokonaisjärjestäytymisaste vääristää järjestäytymistä. Siinä verrataan mm. eläkeläisten ja opiskelijoiden määrän kehitystä jäsenistössä yleiseen palkansaajien ja työttömien määrään, joihin nämä ryhmät eivät sisälly. Järjestäytymisaste voi näin nousta yli sadan prosentin. Kyse on aivan eri perusjoukoista.

Selkein tapa kuvata järjestäytymisastetta on tarkastella samaa perusjoukkoa. Järjestöjen edunvalvonnan piirissä olevat on laskettu siten, että kokonaisjäsenmäärästä on vähennetty eläkeläiset, opiskelijat, vapaajäsenet ja yrittäjät. Työvoimatilastoissa määrittely on sama ja edunvalvonnan piirissä olevat sisältyvät palkansaajien ja työttömien yhteismäärään. Näiden suhteesta muodostuu edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste.

Järjestäytymisasteen muodostaminen liitottaisista luvuista lasketaan jäsenmäärän suhteena liittojen alaan kuuluvien potentiaalisten jäsenten määrään. Yleisimmin tämä voisi toimia toimialaluokittelun pohjalta, mutta liittorakenne ei kuitenkaan ole aina toimialapohjainen. Siksi potentiaalisten jäsenten määrää on kysytty liitoilta itseltään ja näitä arvioita verrataan sitten liittojen jäsenmääriin. Jäsenmääräperuste voi vastauksissa kuitenkin olla joko kokonaisjäsenmäärä tai edunvalvonnan piirissä olevien jäsenten määrä.

6.1. Kokonaisjärjestäytymisaste

Taulukko 15: Kokonaisjärjestäytymisaste			
	1989	1994	2001
Ay-jäseniä	1901000	2064000	2082000
Palkansaaajat ja työttömät	2193000	2137000	2298000
Kokonaisjärjestäytymisaste	86.7	96.5	90.6

Ammattijärjestöjen jäsenten lukumäärä on lisääntynyt vuodesta 1994 liki 20 000. Kuitenkin potentiaalisten jäsenten määrä on lisääntynyt selvästi enemmän, noin 161 000, mikä merkitsee kokonaisjärjestäytymisasteen laskua.

6.2. Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste

Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste lasketaan vertaamalla ammattiliittojen edunvalvonnan piirissä olevien jäsenten määrää palkansaaajien ja työttömien määrään. Taulukossa 16 esitetään myös aiempien tutkimusten luvut.

Taulukko 16: Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste vuosina 1989, 1994 ja 2001			
	1989	1994	2001
Ay-jäseniä	1901000	2064000	2082000
Jäsenistön erityisryhmät	325000	386000	447000
Edunvalvonnan piirissä	1576000	1678000	1635000
Palkansaaajat ja työttömät	2193000	2137000	2298000
Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste %	71.9	78.5	71.2

Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste on vuoden 2001 lopussa 71.2 %. Järjestäytymisessä näytetään siis palanneen vuoden 1989 tasolle. Vuonna 1994 tutkimuksen mukaan edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste oli 78.5 %.

6.2.1. Järjestäytymisaste sukupuolittain

Sukupuolittainen järjestäytymisen tarkastelu perustuu osittain arvioon. Taulukossa 17 esitetään ensin sukupuolittainen työvoiman määrä vuonna 2001 työvoimatilaston mukaan. Työvoimasta on naisia 47.9 % ja miehiä 52.1 %. Tästä vähennetään yrittäjät ja avustavat perheenjäsenet, joista kaksi kolmasosaa on miehiä. Näin saadaan potentiaalisten nais- ja miesjäsenten määrät, mitkä ovat vuonna 2001 lähes yhtäsuuret. Työvoimatilastossa potentiaalisia jäseniä ovat palkansaajat ja työttömät. Vuonna 1994 naiset olivat tässä ryhmässä enemmistönä. Heitä oli potentiaalisista jäsenistä 52.2 %. Potentiaaliin jäseniin kuuluvien naisten määrä on kohonnut vuodesta 1994 vuoteen 2001 70 000 ja miesten määrä 89 000 jäsenellä.

Taulukossa 17 esitetään myös liittojen vastauksista lasketut ay-jäsenten määrät sukupuolittain. Vastauksissa määrät ilmoitettiin osuutena kokonaisjäsenmäärästä eli luvuissa ovat mukana kaikki liittojen jäsenet. Näistä naisia on 53 % ja miehiä 47 %.

Taulukko 17: Ammattiliittojen potentiaaliset mies- ja naisjäsenet			
	miehet	naiset	yht
Työvoima	1357000	1248000	2605000
Yrittäjät	207000	100000	307000
Potentiaaliset jäsenet	1150000	1148000	2298000
Ay-jäsenet	978042	1104223	2082000

Sukupuolittaisen edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisasteen laskemisessa oletetaan aiempien tutkimusten tavoin, että miesten ja naisten osalla erityisryhmien osuus on suhteellisesti sama. Tämä merkitsisi sitä, että osuus on 21.5 % kokonaisjäsenmäärästä. Tällä perusteella edunvalvonnan piirissä olisi vuoden 2001 lopussa ollut 769 000 miestä ja 868 000 naista. Kun nämä suhteutetaan potentiaalisten jäsenten määriin saadaan naisten edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisasteeksi 75.6 % ja miesten järjestäytymisasteeksi 66.8 %.

Taulukko 18: Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste sukupuolittain			
	miehet	naiset	yht
Edunvalvonnan piirissä	768158	867260	1635418
Potentiaaliset jäsenet	1150000	1148000	2298000
Järjestäytymisaste (%)	66.8	75.6	71.2

Vuoden 1994 tutkimuksessa naisten järjestäytymisaste oli 80 % ja miesten 77 %. Tämän mukaan miesten osalla laskua olisi noin kymmenen prosenttia ja naisilla 4 %. Kaikkiaan edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste on laskenut 7.3 % vuodesta 1994 ja se on 71.2 %. Tässä ei vielä pohdita enemmälti laskun mahdollisia syitä, mutta on todettava, että vuoden 1989 tutkimuksen mukaan edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste oli 71.9 %. Naisilla se oli 75 % ja miehillä 68.9 %. Järjestäytymisessä näytettäisiin siis palanneen suunnilleen vuoden 1989 tasolle, miesten osalla tosin se on alitettu 2 %:lla.

6.2.2. Järjestäytymisaste toimialoittain

Toimialoittaista järjestäytymistä tarkastellaan edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytyneiden osalta. Toimialaluokitus on pyritty säilyttämään aiempien tutkimusten mukaisena vertailtavuuden säilyttämiseksi. Posti ja teleliikenne sekä rautatieliikenne on pidetty taulukoissa yhä julkisena palveluna vaikkei se sitä todellisuudessa enää ole. Työvoimatilastoissa vuonna 1993 liikenteen toimialalla valtio tai kunta oli työnantajana 60 000 palkan-

saajalle. Vuonna 1994 valtion palveluksessa oli työvoimatilaston mukaan liikenteen toimialoilla 21 600 ja vuonna 2001 4 600 henkilöä. Näillä aloilla järjestäytymisaste on korkea ja alan liittojen yhteenlaskettu arvio potentiaalisten jäsenten määrästä on vastausten perusteella 36 000 jäsentä. Tämä summa on seuraavissa laskelmissa siirretty potentiaalisten jäsenten osalla yksityisiltä julkisille palvelualueille.

Tutkimuksissa käytetyssä toimialamuuttujassa on päällekkäin kaksi muuttujaa, toimialan lisäksi myös työnantaja. Potentiaaliset jäsenet on aiemmissa tutkimuksissa laskettu työvoimatilastoista ensisijaisesti työnantajittain. Tällöin julkisen sektorin harjoittama muu kuin julkisten palvelujen toimialaan kuuluva toiminta on potentiaalisten jäsenten määrää arvioitaessa laskettu julkiseksi palveluksi. Tämä heikentää toimialoittaisen järjestäytymisasteen luotettavuutta, sillä ei ole varmaa, miten vastaajaliitot ovat nämä toimialat esittäneet. Vuoden 1989 ja tämän tutkimusten toimialaa koskevien vastausten perusteella voi kuitenkin todeta, että myös vastauksissa työnantaja näyttää olevan ensisijainen luokittelukriteeri ja virhe jäisi siten melko vähäiseksi. Suurimmillaan luokitus on vuoden 2001 työvoimatilastojen mukaan epävarma 90 000 palkansaajalla. Valtion palveluksessa näistä on 34 000 ja kuntien 56 000. Vastauksissaan mm. Kunta-alan ammattiliitto ja Kunnallisvirkamiesliitto ovat ilmoittaneet kaikkien jäsentensä toimivan julkisissa palveluissa. Myös terveydenhuoltoalalla luokitteluperusteena vastauksissa on ensisijaisesti työnantaja.

Työttömät ovat mukana potentiaalisten jäsenten lukumäärässä. Vuosien 1989 ja 1994 järjestäytymistä koskevissa tutkimuksissa työttömien määrä on laskettu alakohtaisista työttömyysprosentista ja kantalukuna on ollut alan työvoiman määrä. Tässä tutkimuksessa työttömien määrä on otettu työvoimatilastoista. Erilainen tapa esittää työttömien määrä saattaa vaikuttaa huomattavastikin varsinkin vertailussa vuoteen 1994, jolloin työttömyysluvut olivat hyvin korkeita.

Taulukko 19:

Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste toimialoittain vuonna 2001

	teolli- suus	yks. palv.	julk. palv.	alk.	yht.
Järjestäytyneet	510803	450758	653607	20117	1635285
Potentiaaliset jäs.	609300	814400	754600	34500	2298000
Järjestäytymisaste	83.8	55.3	86.6	58.3	71.2

Julkisella sektorilla järjestäytymisaste on korkein, 87 % ja myös teollisuudessa se on varsin korkea 84 %. Maa- ja metsätaloudessa järjestäytymisaste on 58 %. Vähäisintä järjestäytyminen on yksityisillä palvelualoilla, jossa järjestäytymisaste on 55 %. Edellä järjestäytymisastetta yleensä tarkasteltaessa todettiin, että vuonna 2001 järjestäytyminen on likimain samalla tasolla kuin vuonna 1989. Näin on myöskin toimialoittain. Vuonna 1989 julkisen sektorin järjestäytymisaste oli 86 % ja teollisuuden 80 % eli teollisuudessa nousua olisi hieman. Yksityisillä palvelualoilla järjestäytymisasteeksi saatiin vuonna 1989 49 % ja siinä on tapahtunut nousua 6 %. Maa- ja metsätaloudessa järjestäytymisaste oli vuonna 1989 83 % ja nyt vain 58 %. Lukumäärät maa- ja metsätaloudessa ovat kuitenkin niin pieniä, että virheet näkyvät helposti suurina heittoina.

6.2.3. Julkisen sektorin järjestäytyneisyys

Julkisella sektorilla kyse on lähinnä julkisesta työnantajasta. Työvoimatilastossa ei eroteta seurakuntia työnantajana. Seurakuntien työntekijöiden määrä on otettu kirkon vuosikatsauksesta 2001 (Hytönen, 2001) ja määrä on vähennetty yksityisen sektorin palkansaajista.

Taulukko 20: Edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste julkisella sektorilla vuonna 2001				
	valtio	kunnat	srk:t	yht.
Järjestäytyneet	162186	476751	14707	653644
Potentiaaliset jäsenet	192200	542400	20000	754600
Järjestäytymisaste %	84.4	87.9	73.5	86.6

Julkisella sektorilla järjestäytyminen on korkeinta kunnissa, joissa se on 88 %. Valtiolla järjestäytymisaste on 84 % ja seurakunnissa 74 %. Erot ovat pienempiä kuin vuonna 1994. Aiemmissä tutkimuksissa valtiolla on ollut selvästi korkein järjestäytymisaste ja seurakunnissa taas matalin, alimmillaan sekin yli 70 %.

6.3. Liittojen arviot järjestäytymisasteesta

Ammattiliittoja pyydettiin esittämään oman alansa järjestäytymisaste liiton jäsenten ja arvioimiensa potentiaalisten jäsenten määrän suhteena. Seuraavassa esitetään tulokset näistä vastauksista ensin vastausten keskiarvoina ja sen jälkeen vielä jäsenmäärällä painotettuna.

Kaikki liitot eivät ole osanneet arvioida potentiaalisten jäsentensä määrää. Syinä tähän ovat toisaalta liiton monialaisuus ja toisaalta taas kilpailevan liiton olemassaolo. Kaikkiaan 22 liittoa ei ole kyennyt ilmoittamaan potentiaalisten jäsenten määrää eikä siten alansa järjestäytymisastetta. Liitoista 10 on STTK:sta, 7 AKAVA:sta ja 5 SAK:sta. Kokonaisjäsenmäärästä järjestäytymisasteensa ilmoittamatta jättäneiden liittojen osuus on kaikkiaan 19 %. SAK:ssa osuus on 22 %, STTK:ssa 18 % ja AKAVA:ssa 10 %. Vastaamatta jättäneiden liittojen järjestäytymisasteeksi on taulukoinneissa oletettu kysymykseen vastanneiden liittojen järjestäytymisasteen mediaani. Tämä mahdollistaa keskusjärjestöittäisen vertailun, mikä ei kuitenkaan ole täysin luotettava.

Taulukoissa esitettävät jäsenluvut ovat kokonaisjäsenmääriä. Tämä siksi, että vastauksissa arviot on tehty sen perusteella. Vain 11 liittoa on ilmoittanut järjestäytymisasteensa vähentämällä kokonaisjäsenmäärästä joitain erityisryhmiä. Toisaalta taas potentiaalisissa jäsenissä joillain vastaajilla on mukana alan opiskelijoita, mutta eläkeläiset niistä ovat paljolti poissa. Järjestäytymisasteen taso on siis näin arvioiden yleisesti korkeampi kuin aiemmin laskettu edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste.

Taulukko 21: Ammattiliittojen arviot järjestäytymisestä % liitoittain			
	keski- arvo	N	T
SAK	87	21	5
AKAVA	81	26	7
STTK	82	12	10
Yhteensä	83	59	22

Arvion esittäneiden liittojen järjestäytymisasteiden keskiarvo on 83 %, mikä on selvästi yli edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisasteen. SAK:n liitot ovat arvioineet alansa järjestäytymisasteen korkeimmaksi, 87 %. STTK:n keskimääräinen arvio on 82 % ja AKAVA:n 81 %. Eroja syntyy hieman. Kuva on kuitenkin epätarkka sikäli, että esim. STTK:n liitoista taulukossa on vain puolet ja arvio on saatu 82 %:sta jäsenistä. Seuraavassa taulukossa arviot painotetaan liittojen jäsenmäärillä.

Taulukko 22: Ammattiliittojen arviot järjestäytymisestä % jäsenistä				
	SAK	AKAVA	STTK	Yht.
Jäsenmäärä	968571	380689	610016	1959276
Arvioitu pot.jäs.	1150468	490088	799425	2439981
Järjestäytymisaste	84.2	77.6	76.3	80.3

Jäsenmäärällä painotetut arviot järjestäytymisasteesta ovat hieman alemmat kuin liittokohtaisten vastausten keskiarvot. Keskusjärjestöjen erot ovat kuitenkin saman suuntaisia molemmissa arvioissa. Korkein järjestäytymisaste on SAK:ssa. Oman arvion mukaan se on 84.2 %. AKAVA:ssa arvioitu järjestäytymisaste on jäsenmäärällä painotettuna 77.6 % ja STTK:ssa 76.3 %. Kaikkiaan järjestäytymisaste olisi taulukon mukaan liittojen arvioiden perusteella 80.3 %, mikä on yhä liki 10 % suurempi kuin edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste, joksi edellä on saatu 71.2 %. Tämä johtuu siitä, että arvioissa jäsenmäärässä on mukana yli 300 000 erillisryhmiin kuuluvaa jäsentä. Toisaalta lukua alentaa se, että arvioitujen potentiaalisten jäsenten yhteismäärä ylittää palkansaajien ja työttömien yhteismäärän. Ero on noin 140 000. Taulukko 22 kuvaa lähinnä vain keskusjärjestöjen järjestäytymisasteiden eroja niihin kuuluvien liittojen arvioimana. Yleisen järjestäytymisasteen kuvaajana se ei toimi. Liittokohtaiset arviot järjestäytymisasteesta ovat liitteenä.

7. MUUT TUTKIMUKSET JA TULOSTEN ARVIOINTI

Tämä tutkimus on sarjassaan kolmas. Aiemmat järjestäytymisasetta selvittävät raportit ovat vuosilta 1989 ja 1994. Tulosten mukaan näyttää siltä, että edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisasete olisi runsaan vuosikymmenen aikana kohonnut aluksi vuoden 1989 71.9 %:sta 78.5 %:iin vuonna 1994 ja laskenut taas sen jälkeen selvästi, 71.2 %:iin vuonna 2001. Tämän kehityksen arvioimiseksi seuraavassa tarkastellaan joitain muita järjestäytymisasetta koskevia tutkimuksia ja tilastoja.

7.1. Työolobarometri

Työolobarometri on vuosittain Työministeriön toimesta tehtävä haastattelututkimus, jossa kartoitetaan laajalti työelämän kehitystä. Vastaajilta kysytään myös kuulumista ammatilliseen keskusjärjestöön tai palkansaajakassaan ja järjestäytymisestä saadaan siten tulokset vuosittain. Barometrissa perusjoukkona ovat palkansaajat. Työttömät eivät aineistoon sisälly ja siten työolobarometrissa järjestäytyminen on selkeästi korkeammalla tasolla kuin tässä tutkimuksessa.

Työolobarometrin mukaan vuonna 1994 järjestäytyneitä oli kaikkiaan 85 % ja vuonna 2000 79 %. Vuonna 2001 osuus oli kuitenkin kohonnut 4 prosentilla, 83 %:iin. Luvut ovat vuotta 2001 lukuunottamatta 7-8 % suurempia kuin tässä tutkimuksessa, mutta suunta on sama. Järjestäytyminen on työolobarometriin mukaan laskenut 6 % vuodesta 1994 vuoteen 2000, mikä on lähes sama määrä kuin näissä työministeriön järjestäytymiskyselyissä. Barometrissa kuitenkin tämä lasku olisi otettu liki kokonaan takaisin vuonna 2001.

Työolobarometreissa sukupuolittain järjestäytymisasete on laskenut naisilla vuoden 1994 86 %:sta 83 %:iin vuonna 2000. Miehillä luvut ovat 82 % ja 75 %. Naisilla laskua on siis 3 % ja miehillä 7 %. Tämän tutkimuksen mukaan edunvalvonnan piirissä olevien naisten järjestäytymisasete oli vuonna 1994 80 % ja vuonna 2001 76 % eli laskua 4 %. Miehillä järjestäytymisasete olisi taas alentunut vuoden 1994 77 %:sta 67 %:iin vuonna 2001 eli 10 %.

Työolobarometrin tiedot siis tukevat sitä, että järjestäytyminen olisi alentunut. Lisäksi Työolobarometri ja tämä tutkimus ovat tuloksiltaan yhteneviä siinä, että laskua olisi erityisesti miesten järjestäytymisaseteessa. Näin olisi kuitenkin siis vain vuoteen 2000 asti ja vuonna 2001 työolobarometrin mu-

kaan kuva muuttuu. Järjestäytyminen on sen mukaan lisääntynyt 4 % vuodesta 2000 ja miesten järjestäytyminen on alentunut vain prosentin enemmän vuodesta 1994 kuin naisten. Tähän palataan toimialoittaisen tarkastelun jälkeen.

Työolobarometrin mukainen toimialoittainen kehitys esitetään seuraavassa taulukossa

Taulukko 23: Toimialoittainen järjestäytyminen työolobarometrin ja työministeriön järjestäytymiskyselyjen mukaan 1989 - 2001						
	työolobarometri			tämä tutkimus		
	1993	2000	2001	1989	1994	2001
Teollisuus, rakennus	89	80	87	80	82	84
Yksityiset palvelut	75	71	73	49	65	55
Kunnat	94	91	96	85	85	88
Valtio	87	87	88	93	93	85
Yhteensä	85	79	83	72	78	71

Toimialoittainen kehitys ei ole yhdenmukaista ja on ilmeistä, että tämän tutkimuksen osalta vertailuja vuoteen 1994 vaikeuttavat toimialaluokituksen muutokset. Kehitysvertailua ei kannata enemmälti tässä pohtia. Voi vain todeta että, työolobarometrin mukaan toimialoista järjestäytymisaste olisi laskenut eniten teollisuudessa, mutta myös yksityisillä palveluilla ja kunnilla vuoteen 2000 asti. Sen jälkeen on taas palattu lähelle vuoden 1993 tilannetta. Työolobarometri tukee kuitenkin tämän tutkimuksen tuloksia siinä, että toimialojen erot järjestäytymisasteessa ovat saman suuntaiset kuin tässä tutkimuksessa. Vuonna 2001 järjestäytymisaste oli barometrin mukaan korkein kuntasektorilla, peräti 96 %, valtiolla 88 % ja teollisuudessa lähes yhtä korkea. Tämän tutkimuksen vastaavat osuudet ovat kunnilla 88 % valtiolla 85 % ja teollisuudessa 84 %. Yksityisissä palveluissa luvut ovat taas selvästi alempana. Työolobarometrin mukaan järjestäytymisaste alalla oli 73 % ja tämän tutkimuksen mukaan 55 % vuonna 2001.

Työolobarometrin mukaan järjestäytyminen on lisääntynyt vuoden 2000 jälkeen 4 % vuoteen 2001 mennessä. Barometrin ennakkotiedot vuodelta 2002 kertovat, että muutos ei ole satunnainen. Vuonna 2002 järjestäytymisaste on 82 % eli lähes yhtä korkea kuin vuonna 2001. Vuonna 2002 työolobarometrissa järjestäytymisestä kysyttiin aiemman lisäksi myös kuulamista pelkkään työttömyyskassaan. Tämän mukaan 89.8 % järjestäytyneistä palkansaajista kuuluu kassan lisäksi myös ammattiliittoon ja 10.2 % kuuluu pelkästään työttömyyskassaan (Työolobarometri 2002, ennakkotieto). Työttömyyskassatilaston mukaan vuoden 2001 lopussa kassojen jäsenistä oli yksilöjäseniä kaikkiaan 12.1 % eli määrällisesti 233 000. Näistä kuitenkin vain 33 000 oli keskusjärjestöjen jäseniä ja valtaosa 180 000 kuului Yksityisalojen työttömyyskassaan, jonka jäsenmäärä on ollut jatkuvassa kasvussa. Näin siis työolobarometri on viime vuosina mitannut myös tämän kassan kehitystä, mikä saattaa ainakin osin selittää barometrin ilmaiseman järjestäytymisen kasvun. Työministeriön järjestäytymiskyselyiden lukuihin YTK-kassan jäsenet eivät sisälly.

7.2. Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä tekemät kyselyt

Tilastokeskus on kysynyt ammatillista järjestäytymistä Työvoimatutkimuksen yhteydessä vuosina 1995, 1998 ja viimeksi keväällä 2001. Järjestäytymisen lisäksi on kysytty myös keskusjärjestöä. Seuraavassa tulosten lyhyt esittely. Taulukoissa esitetään palkansaajat ja työttömät myös erikseen.

Taulukko 24: Työvoimatutkimuksen mukainen järjestäytymisaste vuosina 1995, 1998 ja 2001 sukupuolittain.			
	1995	1998	2001
Mies	70.7	67.8	61.5
Nainen	75.9	74.2	69.7
Yhteensä	73.3	70.9	65.6

Taulukko 24 sisältää sekä palkansaajat että työttömät. Heti alkuun voi todeta, että järjestäytyminen on työvoimatutkimuksiin liitettyjen kysymysten perusteella huomattavasti alemmalla tasolla kuin työministeriön tutkimuksissa. Tarkasteltava joukko on perustaltaan sama ja silti ero vuoden 1994 tutkimukseen on 5.2 % ja tähän vuoteen 2001 koskevaan tutkimukseen 5.6 %, kun tilastokeskuksen lukuja verrataan edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisasteeseen. Ehkä järjestäytymistä kysyttäessä ei aina anneta oikeita vastauksia.

Työvoimatutkimusten mukaan järjestäytymisaste olisi ollut vuonna 1995 73.3 % ja vuonna 2001 keuhällä 65.6 %. Laskua olisi siis peräti 7.7 %, mikä tukee tämän tutkimuksen tuloksia. Yhdenmukaista tutkimusten välillä on myös se, että naiset ovat useammin järjestäytyneitä kuin miehet ja järjestäytyminen on alentunut miehillä enemmän kuin naisilla. Miehillä laskua on työvoimatutkimuksissa 9.2 % ja naisilla 6.2 %.

Työvoimatutkimuksen järjestäytymistä koskevissa luvuissa ovat yhdenmukaisuuden takia mukana vain keskusjärjestöihin järjestäytyneet. Palkansaajia heistä on vuonna 2001 1 441 000 ja työttömiä 106 000. Palkansaajien järjestäytymisaste on huomattavasti korkeampi kuin työttömien. Palkansaajilla se oli vuonna 1995 tilastokeskuksen mukaan 78.6 % ja työttömillä 51.8 %. Vastaavat luvut vuonna 2001 ovat 69 % ja 39.4 %. Voi siis havaita, että työttömillä järjestäytyminen on alhaalla ja lisäksi alentunut hieman enemmän kuin palkansaajilla. Työttömillä laskua on 12.4 % ja palkansaajilla 9.6 %. Luvut ovat suurempia kuin yleistä järjestäytymisasteen laskua kuvaavat luvut siitä syystä, että työttömien osuuden pieneneminen kohottaa koko tarkasteltavan joukon järjestäytymisastetta. Myös käsillä olevassa tutkimuksessa voidaan erottaa palkansaajat ja työttömät ja kehitys on ollut samantyyppistä kuin työvoimatutkimuksessa. Palkansaajilla järjestäytymisaste on laskenut vuoden 1994 80.5 %:sta 73.3 %:iin vuonna 2001 ja työttömillä vastaavat osuudet ovat 71.5 % ja 53 %.

Taulukko 25:

Palkansaajien järjestäytymisaste työvoimatutkimusten mukaan vuosina 1995, 1998 ja 2001.

	1995	1998	2001
Mies	76.3	71.6	65.0
Nainen	80.8	77.9	73.1
Yhteensä	78.6	74.8	69.0

Taulukko 26: Työttömien järjestäytymisaste työvoimatutkimusten mukaan vuosina 1995, 1998 ja 2001						
	1995		1998		2001	
Mies	50.5		47.4		35.1	
Nainen	53.4		51.4		43.7	
Yhteensä	51.8		49.4		39.4	

Taulukko 27: Järjestäytymisaste ikäryhmittäin työvoimatutkimusten mukaan vuosina 1995 ja 2001						
	1995			2001		
	palkan- saaja	työtön	yht.	palkan- saaja	työtön	yht.
-29	63.6	32.3	53.5	45.8	19.4	40.3
-39	81.2	66.1	78.8	72.4	57.5	71.3
-49	84.0	64.1	80.9	77.5	54.9	75.7
-59	84.2	68.7	81.8	80.2	62.9	78.6
60-	67.9	42.9	67.1	74.6	35.6	71.1

Työvoimatutkimusten yhteydessä tehtyjen järjestäytymiskyselyjen pohjalta voi myös arvioida ikäryhmittäistä järjestäytymistä. Tulokset esitetään taulukossa 27 vuosilta 1995 ja 2001 erikseen palkansaajien ja työttömien osalta.

Ikäryhmittäiset erot järjestäytymisessä näyttävät tulosten perusteella kasvaneen. Vuonna 1995 alle 30-vuotiaista oli järjestäytynyt 53 % ja vuonna 2001 vain 40 %, kun vastaavat osuudet 50-59 - vuotiaille ovat alentuneet 82 %:sta 79 %:iin. Samalla vähintään 40-vuotiaiden osuus järjestäytyneistä on kohonnut 51.2 %:sta 57.2 %:iin.

Tässä raportissa ei kyetä tarkastelemaan ikäryhmittäistä järjestäytymistä, koska edunvalvonnan piirissä olevien ikäjakauma ei ole tiedossa. Kuitenkin on mahdollista verrata tämän tutkimuksen perusteella muodostettua eläkeläisistä ja opiskelijoista puhdistettua järjestäytyneiden ikäjakaumaa työvoimatutkimuksen jakaumaan. Aiemmin tässä tutkimuksessa esitetty ikäjaka-

mataulukko kattaa järjestöjen koko jäsenistön. Seuraavasta taulukosta on poistettu järjestöjen ilmoittama opiskelijoiden määrä alle 30-vuotiaista ja eläkeläisjäsenet yli 60-vuotiaista koko jäsenmäärää kuvaavista luvuista (vrt. taulukko 11).

Taulukko 28: Keskusjärjestöihin järjestäytyneet ikäryhmittäin vuonna 2001 tämän tutkimuksen ja työvoimatutkimuksen mukaan					
	SAK	AKAVA	STTK	yht.	työvoima- tutkimus
-29	16.8	11.5	7.5	13.7	16.6
-39	24.5	32.1	25.2	25.9	26.2
-49	28.2	29.9	32.5	29.5	29.7
-59	29.0	24.3	30.3	28.6	25.2
60-	1.5	2.2	4.5	2.3	2.3
Yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Eroja tutkimusten ikäjakaumatuloksissa on, mutta ne ovat kuitenkin melko pieniä. Työvoimatutkimuksessa alle 30-vuotiaiden osuus keskusjärjestöjen palkansaaja- ja työttömänä olevista jäsenistä on n. 3 % ja 30-39 - vuotiaiden osuus n. 1 % suurempi kuin tässä tutkimuksessa saadut osuudet. Ero on suurin AKAVA:n luvuissa ja se voi paljolti aiheutua opiskelijoiden poistamisesta pelkästään alle 30-vuotiaiden ryhmästä ja myös opiskelijajäsenten vaihtelevista järjestäytymisperusteista. Tämä tulos kuitenkin vahvistaa käsillä olevan tutkimuksen antamaa kuvaa. Näyttää siltä, että tässä tutkimuksessa tarkasteltava edunvalvonnan piirissä olevien ryhmä on määrittynyt vastausten perusteella jokseenkin todenmukaisesti.

Työvoimatutkimukseen sisältyvien järjestäytymiskysymysten perusteella on mahdollista tarkastella myös osa-aikaisten järjestäytymistä. Taulukossa esitetään tulokset vuosilta 1995 ja 2001.

Taulukko 29: Osa-aikaisten työllisten järjestäytyminen % vuosina 1995 ja 2001 ikäryhmittäin		
	1995	2001
Ikä		
-29	41.9	24.9
30-39	74.8	66.3
40-49	76.4	66.7
50-59	73.9	73.0
60-	43.6	70.3
Yhteensä	58.7	49.1
Osa-aikaisia järj. yhteensä	109000	119500
Osa-aikaisia kaikkiaan	185700	243300

Vuonna 1995 osa-aikaisia työllisiä oli tilastokeskuksen mukaan kaikkiaan 185 700 ja heistä 58.7 prosenttia oli järjestäytynyt. Vuonna 2001 osa-aikaisten määrä oli kasvanut liki 60 000 ja järjestäytyminen oli laskenut 49.1 prosenttiin. Ikäryhmittäin voi havaita, että alle 30-vuotiaat ovat harvemmin järjestäytyneet kuin heitä vanhemmat ikäluokat ja heillä järjestäytyminen on lisäksi alentunut eniten. Vuonna 1995 alle 30-vuotiaista osa-aikaisista kuului ammattiliittoihin 41.9 prosenttia ja vuonna 2002 vain 24.9 prosenttia.

7.3. Työttömyyskassat

Liiton jäsenyys merkitsee useimmiten myös työttömyyskassan jäsenyyttä, vaikka jäsenyydet eivät toisiaan välttämättä edellytä. Seuraavassa katsotaan vielä, miten työttömyyskassojen jäsenmäärien kehitys vastaa järjestäytymisestä saatuja tuloksia. Tarkasteltava ajanjakso alkaa vuodesta 1989 ja päättyy vuoteen 2001. Tilanteet ovat vuoden lopusta. Kunkin kassan keskusjärjestö on määritetty Työttömyyskassojen yhteisjärjestön työttömyyskassoille helmikuussa vuonna 2001 tehdystä kyselystä saatujen tietojen perusteella.

Kassatilaston tiedot ovat Vakuutusvalvontavirastosta. Työttömyyskassojen määrä on vähentynyt huomattavasti yhdistymisten kautta. Vuonna 1989 kassoja oli 71 ja vuonna 2001 40. Kassojen keskusjärjestön määrittäminen on pyritty taulukoissa pitämään yhdenmukaisena ja niin on päädytty siihen, että keskusjärjestö on kassan nykyinen keskusjärjestö myös aiempina vuosina. Näin ei todellisuudessa aina ole, mutta muutoin kehityksen seuraaminen olisi hankalaa.

Monien keskusjärjestöihin kuulumattomien ammattiliittojen työttömyyskassa on nykyisin yhteydessä johonkin keskusjärjestön kassaan. Seuraavissa taulukoissa keskusjärjestöjen ulkopuolisiksi kassoiksi luokitellaan vain Suomen journalistiliiton ja Liiketalouden liiton työttömyyskassat. YTK-yksityisalojen työttömyyskassan luvut esitetään erillisinä. YTK-kassan kaikki jäsenet ovat yksilöjäseniä, mikä tarkoittaa sitä, että he eivät kuulu ammattiliittoon ja ovat siten vain työttömyyskassan jäseniä. Käsillä olevaan tutkimukseen sisältyvät vain keskusjärjestöjen jäsenliitot. Suomen journalistiliiton ja Liiketalouden liiton lisäksi ammattiliitoista ovat tämän tutkimuksen ulkopuolelle jääneet myös Kaupan esimiesliitto, Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit ja Suomen näyttelijäliitto. Näiden yhteinen jäsenmäärä vuoden 2001 lopussa on noin 43 000.

Työttömyyskassatilastoista on laskettu kehityslukuja työministeriön tutkimusten ajankohdilta, vuodesta 1989 vuoteen 1994 ja taas vuodesta 1994 vuoteen 2001. Työttömyyskassatilaston mukaan keskusjärjestöihin kuuluvien alojen kassojen jäsenmäärä lisääntyi 59 000 vuodesta 1989 vuoteen 1994. STTK:ssa lisäystä oli 65 000 ja AKAVA:ssa 54 000. SAK:n kassojen jäsenmäärä aleni 60 000. Muiden kuin keskusjärjestöihin kuuluvien liittojen työttömyyskassojen jäsenmäärä kasvoi vastaavana ajanjaksona 60 000. Kaikkiaan palkansaajakassojen jäsenmäärä kasvoi tuona aikana 119 000 eli nousua oli 6.8 prosenttia.

Työttömyyskassatilaston mukaan keskusjärjestöihin kuuluvien alojen työttömyyskassojen jäsenmäärä on vähentynyt 70 000 jäsenellä vuodesta 1994 vuoteen 2001. SAK:ssa vähentymistä on 112 000 ja STTK:ssa 22 000. AKAVA:n kassojen jäsenmäärä on sen sijaan lisääntynyt 64 000. Kaikkiaan palkansaajakassojen jäsenyys on kasvanut 64 000. Tämä johtuu siitä, että Yksityisalojen työttömyyskassan jäsenmäärä on tarkasteltavana ajanjaksona kasvanut 132 000.

Taulukko 30:

Työttömyyskassojen jäsenmäärät ja kehitys vuosina 1989 - 2001

	1989	12/1994	89-94 muutos	ero %	12/2001	94-01 muutos	ero %
AKAVA	201947	255935	53988	26.7	320125	64190	25.1
SAK	1031846	971861	-59985	-5.8	859275	-112586	-11.6
STTK	495568	560281	64713	13.1	537724	-22557	-4.0
Yht.	1729361	1788077	58716	3.4	1717124	-70953	-4.0
Muut	13909	25705	11796	84.8	28343	2638	10.3
YTK	0	48284	48284	-	180495	132211	273.8
Yht.	1743270	1862066	118796	6.8	1925962	63896	3.4

Lähde: Vakuutusvalvontavirasto

Kassatilaston mukaan järjestäytymisasteeksi saadaan vuonna 1989 79.5 prosenttia, vuonna 1994 87.1 % ja vuonna 2001 83.8 %. Tässä ovat mukana kaikki palkansaajakassat ja nousu vuodesta 1989 vuoteen 1994 on 7.6 prosenttia. Sen jälkeen järjestäytymisaste on laskenut 3.3 prosenttia vuoteen 2001 mennessä. Keskusjärjestöihin kuuluvien osalta järjestäytymisasteeksi muodostuu 78.9 prosenttia vuonna 1989, 83.7 prosenttia vuonna 1994 ja 74.7 % vuonna 2001. Luvut ovat selvästi korkeammat kuin työministeriön tutkimuksissa lasketut luvut. Keskusjärjestöjen kassojen jäseniä on vuonna 2001 noin 80 000 enemmän kuin tässä tutkimuksessa saatu edunvalvonnan piirissä olevien määrä. Kassojen yksilöjäseniä on vuonna 2001 33 000 ja se peittää erosta osan. Lisäksi keskusjärjestöjen työttömyyskassoihin kuuluu taulukoissa kaikkiaan n. 11 000 Kaupan esimiesliiton, Suomen näyttelijäliiton tai Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit liiton työttömyyskassan jäsentä, jotka eivät sisälly tämän tutkimuksen aineistoon. Näiden vähennysten jälkeen työttömyyskassatilaston mukaan keskusjärjestöjen työttömyyskassoissa on n. 35 000 jäsentä enemmän kuin tämän tutkimuksen mukaan keskusjärjestöissä on edunvalvonnan piiriin kuuluvia jäseniä. Ero on varsin pieni ja selittyy sillä, että liiton ja kassan jäsenyydet eivät edellytä toisiaan.

Taulukko 31: Työttömyyskassatilastojen mukaan laskettu järjestäytymisaste vuosina 1989, 1995 ja 2001			
	1989	1994	2001
Jäsenet palkan- saajakassoissa	1743270	1862066	1925962
Palkansaajat ja työttömät	2193000	2137000	2298000
Järjestäytymisaste	79.5	87.1	83.8
Jäsenet keskus- järj. kassoissa	1729361	1788077	1717124
Järjestäytymisaste	78.9	83.7	74.7
Tämä tutkimus	71.9	78.5	71.2
Edunvalvonnan piirissä	1576000	1678000	1635000

Käsillä olevan tutkimuksen kannalta työttömyyskassatilastoista saaduilla tuloksilla on merkitystä sikäli, että niiden mukainen kehitys näyttäisi olevan samanlaista kuin tässä tutkimuksessa vuosien 1994 ja 2001 välisenä aikana. Vuodesta 1989 vuoteen 1994 SAK:n edunvalvonnan piirissä olevien jäsen-
ten määrä on tosin työministeriön tutkimusten mukaan kasvanut 11 000 toi-
sin kuin kassatilastojen mukaan tehdyissä laskelmissa edellä. Taulukossa 32
esitetään edunvalvonnan piirissä olevien määrät keskusjärjestöittäin vuosina
1989, 1994 ja 2001. Kokonaislukumäärät vuosina 1994 ja 2001 ovat pie-
nempiä kuin työttömyyskassatilastojen luvut, mutta kehityksessä erot ovat
melko pieniä. STTK:n ja AKAVA:n osalla kehitysero on alle 10 000 jäsen-
tä. SAK:ssa ero on taas suurempi. Työttömyyskassatilasto näyttäisi jäsen-
määrän laskua olleen 110 000, kun sitä on tämän tutkimuksen mukaan
77 000.

Taulukko 32: Keskusjärjestöjen jäsenmäärät työministeriön kyselyiden mukaan vuosina 1989, 1994 ja 2001 (1000 jäsentä)				
	SAK	AKAVA	STTK	YHT.
Edunvalvonnan piirissä 1989	900	183	473	1556
Edunvalvonnan piirissä 1994	911	237	530	1678
Ero 1989-1994	+11	+54	+57	+122
Edunvalvonnan piirissä 1994	911	237	530	1678
Edunvalvonnan piirissä 2001	834	291	510	1635
Ero 1994-2001	- 77	+54	-20	-43

Työttömyyskassatilaston mukaiset sukupuolten järjestäytymisasteet esitetään taulukossa 33. Siinä on eroteltu keskusjärjestöön kuuluvien ja kaikkien palkansaajakassojen järjestäytyminen vuosina 1994 ja 2001. Keskusjärjestöihin kuuluvien liittojen osalta järjestäytymisaste oli vuonna 1994 naisilla 89.5 % ja miehillä 77.9 %. Vuonna 2001 vastaavat luvut ovat 80.6 % ja 68.9 % eli alenenemistä olisi sukupuolilla lähes yhtä paljon. Kun mukaan otetaan myös muiden palkansaajakassojen jäsenet järjestäytymisaste on korkeampi, yleiskehitys on sama, mutta kuva sukupuolten eroista järjestäytymisen kehityksessä muuttuu jonkin verran. Naisilla järjestäytyminen on pudonnut 92.7 %:sta vuonna 1994 88.7 %:iin vuonna 2001 ja miehillä 81.6 %:sta 78.9 %:iin vuonna 2001. Tämä poikkeaa hieman muista tuloksista. Muissa tarkastelluissa tilastoissa, ja myös tämän tutkimuksen mukaan, naisten järjestäytyminen on pysynyt selvästi korkeampana kuin miesten ja ero miehiin on ennemmin kasvanut vuodesta 1994 vuoteen 2001, kun taas kassatilaston mukaan ero näyttää vähän supistuneen. Tämä aiheutuu siitä, että Yksityisalojen työttömyyskassassa on vuonna 2001 75 000 miesjäsentä enemmän kuin vuonna 1994, kun naisjäsenten määrä on lisääntynyt vähemmän, 57 000.

Taulukko 33: Työttömyyskassatilastojen mukainen järjestäytymisaste sukupuolittain vuosina 1994 ja 2001		
Miehet	1994	2001
Jäsenet palkan- saajakassoissa	879968	907171
Palkansaaajat ja työttömät	1078000	1150000
Järjestäytymisaste	81.6	78.9
Jäsenet keskus- järj. kassoissa	840351	792095
Järjestäytymisaste	77.9	68.9
Naiset	1994	2001
Jäsenet palkan- saajakassoissa	982098	1018791
Palkansaaajat ja työttömät	1059000	1148000
Järjestäytymisaste	92.7	88.7
Jäsenet keskus- järj. kassoissa	947726	925029
Järjestäytymisaste	89.5	80.6

Keskusjärjestöihin kuuluvien työttömyyskassojen jäsenistä on naisia vuonna 2001 53.9 % eli lähes sama osuus kuin tämän tutkimuksen mukaan kaikista liittojen jäsenistä (53.0 %). Naisten osuus jäsenistä on pysynyt kassatilaston mukaan lähes ennallaan SAK:ssa ja STTK:ssa. AKAVA:ssa naisten osuus on kohonnut 49 %:sta 52 %:iin vuosien 1994 ja 2001 välisenä aikana. AKAVA:ssa naisten määrä on lisääntynyt 43 000 ja miesten 22 000. STTK:ssa naisten määrä on pudonnut 13 000 ja miesten 1 000 ja SAK:ssa taas naisten määrä on vähentynyt 50 000 ja miesten 70 000.

Taulukko 34: Työttömyyskassojen mies- ja naisjäsenet ja naisten osuus % jäsenistä vuosina 1994 ja 2001 keskusjärjestöittäin						
	1994			2001		
	naiset	miehet	naisia %	naiset	miehet	naisia %
AKAVA	125392	130543	49.0	167437	152688	52.3
SAK	441573	530288	45.4	394384	464891	45.9
STTK	380761	179520	68.0	363208	174516	67.5
Yht.	947726	840351	53.0	925029	792095	53.9

Vertailu muihin tutkimuksiin ja tilastoihin vahvistaa tämän tutkimuksen keskeisimpien tulosten oikeellisuutta. Järjestäytymisaste on alentunut selvästi vuodesta 1994 ja vuonna 2001 se on 71.2 %. Onko taso oikein on epävarmaa, koska erityisryhmien tilastoinnissa ja määrittelyissä on eroja liittojen välillä. Tämän tutkimuksen edunvalvonnan piirissä olevien järjestäytymisaste asettuu keskivaiheille vertailussa muihin saatuihin tuloksiin. Alimpana on tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen yhteydessä saama tulos, 65.6 % huhtikuussa 2001.

Tuloksia vahvistaa myös se, että tämän tutkimuksen mukaiset sukupuoli- ja ikärakenteet eivät poikkea paljoakaan muista tuloksista eivätkä myöskään järjestöjen omissa tutkimuksissaan saamista tuloksista. Jäsenrakenteen osalta järjestäytymisen kehitystä on voitu tarkastella ainoastaan sukupuolittain ja ehkä melko luotettavasti myös palkansaajien ja työttömien osalta. Voi sanoa, että molemmilla sukupuolilla järjestäytyminen keskusjärjestöihin kuuluviin liittoihin on vähentynyt ja naisilla järjestäytymisaste on tältä osin pysynyt selvästi korkeampana kuin miesten. Kuitenkin miehet ovat naisia useammin muiden palkansaajakassojen jäseniä, mikä aiheuttaa sen, että sukupuolten erot hiukan kaventuvat kaikkien palkansaajakassojen tarkastelussa vuonna 2001.

Sekä palkansaajien että työttömien järjestäytymisaste on alentunut prosenttisyksikköinä lähes yhtä paljon. Työttömien osuus työvoimasta on alentunut selvästi vuodesta 1994 ja voisi helposti olettaa, että se on hidastanut järjestäytymisen laskua, koska työttömät ovat varsin usein järjestäytymättömiä. Tämä yhteys ei kuitenkaan ole aivan selvä. Pitkäaikaistyöttömät saattavat ajautua pois liitoista ja laskukausi taas voi lisätä järjestäytymistä työttömyysuhan ja liittojen tarjoaman työttömyysturvan kautta.

Järjestäytymisaste on alentunut vaikka otettaisiin huomioon keskusjärjestöjen ulkopuolisten työttömyyskassojen kasvu. Syitä tähän voi olla monia. Yksi syy voi löytyä työttömien tai työttömyysuhan alla olevien järjestäytymisen mekanismeista. Tämän lisäksi osasyitä voi olla uusien nuorten työmarkkinoille tulevien jääminen järjestöjen ulottumattomiin. Heikoimmin järjestäytyneitä ovat nuoret, mutta myös määräaikaiset ja osa-aikaiset palkansaajat. Usein nämä kaikki tekijät toteutuvat uudella työntekijällä, ja epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen saattaa näkyä järjestäytymisen laskuna. Esimerkiksi työllisissä on työvoimatilaston mukaan n. 30 000 alle 30-vuotiasta osa-aikaista palkansaajaa enemmän vuonna 2001 kuin vuonna 1994 ja näistä vain harvat ovat järjestäytyneitä. Järjestäytymiseen vaikuttavat osaltaan varmasti myös mm. toimipaikkojen rakenteen muutokset kuten koon pieneneminen, uusi työtilasta vapauttava tekniikka, työvoiman liikkuvuus ja uudet nopeasti kehittyvät toimialat.

Lopuksi voi vielä todeta, että suurin yleisen työelämää koskevan ilmapiirin muutos lienee työpaikan kokeminen turvatumaksi kuin edellisen tutkimuksen aikoihin. Mitään suurta muutosta ei ole tapahtunut siihen suuntaan, että ammattiliitot koettaisiin vain välineeksi ansiosidonnaisen työttömyysturvan varalta. SAK:n järjestötutkimuksessa vuonna 2000 40 %:lle vastaajista se oli tärkein syy ammattiliittoon kuulumiselle, mutta lähes yhtä tärkeä syy se oli jo vuonna 1995 (Laukkanen 2001,30). AKAVA:n järjestötutkimuksessa 1998 34 prosenttia vastaajista ilmoitti jäsenyytensä tärkeimmäksi syyksi ansiosidonnaisen työttömyysturvan (Järjestötutkimus 1998,19). STTK:n toimihenkilöbarometrissa asiaa kysytään hieman eri tavoin. Sen mukaan ansiosidonnainen työttömyysturva vaikuttaa paljon järjestäytymiseen 70 prosentilla vastaajista ja se on tärkein syy järjestäytymiselle vuonna 2001. Kuitenkin lähes yhtä tärkeitä syitä ovat edunvalvonta ja se, että jäsenyys tarjoaa yleistä turvaa työsuhteessa (Toimihenkilöbarometri 2001).

LÄHTEET

AKAVAn järjestötutkimus 1998. Helsinki, 1998.

AKAVAn työmarkkinatutkimus 2001.

Backberg, Kristiina (1993): Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa 1990. Työpoliittinen tutkimus no. 50. Työministeriö, Helsinki 1993.

Helin, Jyrki (2001): Sukupolvet vaihtuvat. SAK:n järjestötutkimus 2000, I osaraportti.

Hytönen, Maarit (2002): Kirkon vuosikatsaus 2001. Kirkon Tutkimuskeskus 2002.

Kauppinen, Timo ja Köykkä Virpi (1991): Palkansaajien järjestäytyminen 1989. Työpoliittinen tutkimus no. 9. Työministeriö, Helsinki 1991.

Koivisto, Matti (1995): STTK-tutkimus 1994. Helsinki, 1995.

Laukkanen, Erkki (2001): Muutoksen tekijät. SAK:n järjestötutkimus 2000, perusraportti. Jyväskylä, 2001.

Sandqvist, Linda (1996): Palkansaajien järjestäytyminen Suomessa 1994. Työpoliittinen tutkimus no. 138. Työministeriö, Helsinki 1996.

STTK:n Toimihenkilöbarometri 2001. Helsinki, 2002.

Suomen tilastollinen vuosikirja 1992, 1995. Tilastokeskus.

Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö 2001: Selvitys Työttömyyskassojen piiriin kuuluvista liitoista, alajärjestöistä ja ammateista.

Työvoimatutkimus 1994, 1995, 1998 ja 2001. Tilastokeskus.

Vakuutusvalvontavirasto 2002: Työttömyyskassojen jäsenmäärät 1989-2001.

Ylöstalo, Pekka (1994 - 2002): Työolobarometri. Työpoliittinen tutkimus. Työministeriö, Helsinki 1994 - 2002.

Liitetaulukko 1: SAK:n jäsenliittojen jäsenmäärä, erityisryhmiin kuuluvien määrä ja naisjäsenten määrä

Liitto	Kok.jäs.	Eläke- läiset	Työttö- mät	Yrittä- jät	Opiske- lijat	Vapaa- jäsenet	Naiset
Auto- ja Konealan Unioni	3820	12	450	2	0	3	1220
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto	50474	7000	2900	100	700	3000	5201
Ilmailualan Unioni	3751	386	27	0	19	85	908
Kemianliitto	34604	3149	2667	12	263	1227	13832
Kunta-alan ammattiliitto	209701	20000	38000	10	5438	12510	149524
Merivartioliitto	569	0	5	0	0	1	80
Metallityöväen Liitto	170752	18600	11000	100	3000	11400	35000
Palvelualojen ammattiliitto	201989	28844	0	30	4040	4444	161019
Paperiliitto	48761	14696	1943	0	250	3271	12055
Postiliitto	26367	8093	911	0	0	2480	11275
Puu- ja erityisalojen liitto	49233	4200	5638	0	600	2237	11461
Rakennusliitto	80977	13983	9000	0	3005	5177	3717
Rautatieläisten Liitto	15928	7508	883	0	20	85	1657
Rautatievirkamiesliitto	2289	392	98	0	0	0	1285
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto	40289	11191	8122	0	766	0	24182
Suomen Merimies-Unioni	10848	814	538	0	0	0	4774
Suomen Muusikkojen Liitto	3321	60	320	70	202	720	884
Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesl.	340	0	0	0	0	0	95
Sähköalojen ammattiliitto	30645	6112	1097	0	2241	319	1378
Tekstiili- ja vaatetustyöväen liitto	16317	2672	2241	25	515	0	14090
Tulliliitto	1543	0	15	0	0	0	457
Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto	27988	2800	2500	20	0	500	14323
Vankilavirkailijain Liitto	1817	35	40	0	10	0	389
Veturimiesten liitto	2907	925	0	0	0	0	0
Viestintäalan ammattiliitto	28315	7963	2890	0	855	340	14881
Yleinen Lehtimiesliitto	170	0	0	0	0	0	65
Yhteensä	1063715	159435	91285	369	21924	47799	483752

Liitetaulukko 2: STTK:n jäsenliittojen jäsenmäärä, erityisryhmiin kuuluvien määrä ja naisjäsenten määrä

Liitto	Kok.jäs.	Eläke- läiset	Työttö- mät	Yrittä- jät	Opiske- lijat	Vapaa- jäsenet	Naiset
Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset	1200	312	-	0	0	41	26
Ammattiliitto SUORA	36139	2936	2436	35	157	0	32636
Erytisalojen toimihenkilöliitto ERTO	26000	1600	1150	20	0	1700	19500
Kunnallisvirkkamiesliitto	70912	2814	3894	0	5146	2052	60488
Kuntien Teknisten Keskusliitto	11650	1203	289	0	0	0	3017
Luotsiliitto	727	-	-	-	-	-	-
Mediaunioni	2756	888	146	18	19	296	404
Meijeriväen Liitto	3100	775	-	0	52	10	1705
Metsäalan Asiantuntijat	8852	1802	674	132	481	20	1035
Myynnin ja Markkinoinnin ammattilaiset SMKJ	25410	2905	1076	1471	0	0	5080
PARDIA	85264	4327	5083	150	1279	2699	46895
Seurakuntien Viran- ja toimenhaltijoiden liitto	8250	623	604	10	116	1559	6627
Suomen Erytisteknisten Liitto	473	176	16	9	11	16	56
Suomen Konepäällystöliitto	4565	1440	111	5	118	31	49
Suomen Laivapäällystöliitto	2752	200	150	50	200	0	187
Suomen Lähi- ja Perushoitajaliitto	52835	1505	2600	71	11331	5000	51199
Suomen Terveystenhoitajaliitto	7200	395	344	40	1284	12	7150
Tehy	124600	0	200	200	11000	2500	115878
Toimiehtoliitto TOEL	5910	150	330	0	80	0	4000
Toimihenkilöunioni	122282	21703	6688	124	506	3631	55006
Vakuutusväen Liitto	10270	1334	481	7	50	523	8015
Yksityisalojen Rakennusinsinöörit	550	30	-	4	15	0	45
Yhteensä	611697	47118	26272	2346	31845	20090	418998

Liitetaulukko 3: AKAVA:n jäsenliittojen jäsenmäärä, erityisryhmiin kuuluvien määrä ja naisjäsenten määrä

Liitto	Kok.jäs.	Eläke- läiset	Työttö- mät	Yrittä- jät	Opiske- lijat	Vapaa- jäsenet	Naiset
Agronomiliitto	5391	867	178	65	713	8	2981
Akavan Erityisalojen Keskusliitto	15558	282	963	99	1333	14	12411
Akavan Yleinen Ryhmä	955	0	56	0	0	0	516
Diakoniatyöntekijöiden Liitto	2017	90	66	0	292	3	1900
Driftingenjörösförbundet i Finland	3110	250	25	50	652	106	187
Insinööriliitto	52921	1300	700	350	18300	0	5821
Luonnontieteiden akateemisten liitto	5867	240	135	40	1210	25	3680
Metsänhoitajaliitto	2519	576	101	30	177	4	510
Opetusalan Ammattijärjestö	105421	13707	2680	0	4744	20	75903
Professoriliitto	1980	355	3	1	0	1	376
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö	14143	770	646	31	1780	0	12980
Suomen Arkkitehtiliitto	3265	449	97	864	668	64	1261
Suomen Ekonomiliitto	39152	1900	1200	900	12100	6	19615
Suomen Eläinlääkäriliitto	1500	250	0	215	50	20	900
Suomen Farmasialiitto	8366	2050	81	0	1046	199	7963
Suomen Hammaslääkäriliitto	6130	1173	30	2100	329	0	4032
Suomen Kanttori-urkuriliitto	943	190	0	0	48	7	415
Suomen kirkon pappisliitto	4127	468	37	0	884	6	1566
Suomen Lakimiesliitto	14662	407	151	722	3734	177	4683
Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys	1900	0	20	0	0	300	1809
Suomen Lääkäriliitto	18734	2130	10	940	1006	0	9534
Suomen Psykologiliitto	4659	168	61	279	732	445	3825
Suomen Puheterapeuttiliitto	1053	20	5	196	215	0	1032
Suomen Työterveyshoitajaliitto	2075	362	55	2	3	90	2052
Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto	7015	85	216	13	1120	2	3998
Tekniikan Akateemisten Liitto	54256	2081	369	1200	21077	9	9597
Terveystieteiden akateemiset joht. ja asiant.	430	97	-	0	15	2	421
Tieteentekijöiden liitto	5905	49	301	0	35	134	3247
Tradenomiliitto	9010	27	-	34	1000	0	4505
Upseeriliitto	5175	1398	3	5	208	0	15
Valtion alueellisen sivistyshallinnon virkam.	131	0	-	0	0	2	71
Yksityisalojen Esimiehet ja Asiantuntijat	5366	138	300	17	0	14	2150
Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto	3117	94	170	18	519	129	1517
Yhteensä	406853	31973	8659	8171	73990	1787	201473

Liitetaulukko 4: SAK:n jäsenliittojen jäsenmäärä, maksavat jäsenet, potentiaaliset jäsenet, arvioitu järjestäytymisaste ja ulkomailla työskentelevien jäsenten määrä

Liitto	Kok.jäs.	Maks.jäs.	Potentiaal.jäsenet	Arvioitu järj.aste	Ulkom.työskent.
Auto- ja Konealan Unioni	3820	4462	6053	63.0	2
Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto	50474	37904	60000	80.0	200
Ilmailualan Unioni	3751	3253	4000	90.0	50
Kemianliitto	34604	31182	37500	90.0	10
Kunta-alan ammattiliitto	209701	150000	-	-	10
Merivartioliitto	569	569	800	-	2
Metallityöväen Liitto	170752	130000	153000	87.0	1000
Palvelualojen ammattiliitto	201989	160985	-	77.0	100
Paperiliitto	48761	28601	-	100.0	8
Postiliitto	26367	14883	18000	83.0	0
Puu- ja erityisalojen liitto	49233	41632	60000	82.0	50
Rakennusliitto	80977	62467	66000	79.8	500
Rautatieläisten Liitto	15928	8138	-	99.0	2
Rautatievirkamiesliitto	2289	2289	2062	92.0	0
Suomen Elintarviketyöläisten Liitto	40289	29098	-	91.0	8
Suomen Merimies-Unioni	10848	10034	-	100.0	700
Suomen Muusikkojen Liitto	3321	3100	5000	66.0	10
Suomen Sosialidemokraattinen Sanomalehtimiesl.	340	-	-	-	0
Sähköalojen ammattiliitto	30645	21950	-	78.0	20
Tekstiili- ja vaatetustyöväen liitto	16317	13129	-	95.0	5
Tulliliitto	1543	1543	-	99.0	3
Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto	27988	24000	-	-	20
Vankilavirkailijain Liitto	1817	1772	2100	86.5	10
Veturimiesten liitto	2907	2907	-	100.0	0
Viestintäalan ammattiliitto	28315	19497	24000	82.0	10
Yleinen Lehtimiesliitto	170	-	-	-	0
Yhteensä	1063715	803395			2720

Liitetaulukko 5: STTK:n jäsenliittojen jäsenmäärä, maksavat jäsenet, potentiaaliset jäsenet, arvioitu järjestäytymisaste ja ulkomailla työskentelevien jäsenten määrä

Liitto	Kok.jäs.	Maks.jäs.	Potentiaal.jäsenet	Arvioitu järj.aste	Ulkom.työskent.
Ahtaus- ja Huolinta-alan Tekniset	1200	761	-	-	0
Ammattiliitto SUORA	36139	33046	-	85.0	0
Erityisalojen toimihenkilöliitto ERTO	26000	21847	-	-	10
Kunnallisvirkamiesliitto	70912	62869	-	90.0	0
Kuntien Teknisten Keskusliitto	11650	11650	14000	83.0	4
Luotsiliitto	727	-	-	-	-
Mediaunioni	2756	1407	3300	88.0	0
Meijeriväen Liitto	3100	2015	-	-	21
Metsäalan Asiantuntijat	8852	8852	10000	90.0	100
Myyntin ja Markkinoinnin ammattilaiset SMKJ	25410	25057	36500	70.0	30
PARDIA	85264	71871	-	60.0	600
Seurakuntien Viran- ja toimenhaltijoiden liitto	8250	7102	-	-	20
Suomen Erityisteknisten Liitto	473	297	550	86.0	5
Suomen Konepääallystöliitto	4565	2971	-	90.0	57
Suomen Laivapääallystöliitto	2752	2752	-	-	0
Suomen Lähi- ja Perushoitajaliitto	52835	40800	-	-	115
Suomen Terveystenhoitajaliitto	7200	5299	-	-	51
Tehy	124600	81600	-	92.0	3000
Toimiehtoliitto TOEL	5910	5350	-	-	10
Toimihenkilöunioni	122282	77881	-	63.0	44
Vakuutusväen Liitto	10270	7932	9687	87.0	20
Yksityisalojen Rakennusinsinöörit	550	520	-	-	0
Yhteensä	611697	471879			4087

Liitetaulukko 6: AKAVA:n jäsenliittojen jäsenmäärä, maksavat jäsenet, potentiaaliset jäsenet, arvioitu järjestäytymisaste ja ulkomailla työskentelevien jäsenten määrä

Liitto	Kok.jäs.	Maks.jäs.	Potentiaal.jäsenet	Arvioitu järj.aste	Ulkom.työskent.
Agronomiliitto	5391	5391	7621	71.2	41
Akavan Erityisalojen Keskusliitto	15558	12419	-	-	81
Akavan Yleinen Ryhmä	955	955	-	50.0	2
Diakoniatyöntekijöiden Liitto	2017	1400	1200	94.0	12
Driftingsjöräförbundet i Finland	3110	2850	4500	70.0	76
Insinööriliitto	52921	52500	75600	70.0	400
Luonnontieteiden akateemisten liitto	5867	5550	8000	73.0	70
Metsänhoitajaliitto	2519	2515	2600	74.0	71
Opetusalan Ammattijärjestö	105421	103209	90500	95.0	353
Professoriliitto	1980	1970	2000	80.0	20
Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattijärjestö	14143	13373	17700	80.0	46
Suomen Arkkitehtiliitto	3265	2862	4500	73.0	89
Suomen Ekonomiliitto	39152	27093	-	65.0	1100
Suomen Eläinlääkäriiliitto	1500	1250	1580	94.0	15
Suomen Farmasialiitto	8366	6404	9500	88.0	11
Suomen Hammaslääkäriiliitto	6130	4638	-	98.0	119
Suomen Kanttori-urkuriliitto	943	736	1150	82.0	0
Suomen kirkon pappisliitto	4127	3153	4500	91.7	75
Suomen Lakimiesliitto	14662	10750	15000	73.0	159
Suomen Lentoemäntä- ja Stuerttiyhdistys	1900	1600	2100	90.0	0
Suomen Lääkäriiliitto	18734	16576	19336	91.7	335
Suomen Psykologiliitto	4659	3253	4336	91.0	23
Suomen Puheterapeuttiliitto	1053	1033	1151	91.5	5
Suomen Työterveyshoitajaliitto	2075	1713	2100	81.0	16
Suomen Valtiotieteilijöiden Liitto	7015	7015	-	-	100
Tekniikan Akateemisten Liitto	54256	30250	85000	64.0	1542
Terveystieteiden akateemiset joht. ja asiant.	430	430	-	-	2
Tieteentekijöiden liitto	5905	5386	7900	75.0	200
Tradenomiliitto	9010	8858	-	-	34
Upseeriliitto	5175	5175	5190	99.7	120
Valtion alueellisen sivistyshallinnon virkam.	131	131	-	-	0
Yksityisalojen Esimiehet ja Asiantuntijat	5366	5366	-	-	14
Ympäristöasiantuntijoiden keskusliitto	3117	3023	-	-	70
Yhteensä	406853	348827			5201